

לימוד היומי דקה ליתנו

יום	יום לחדש	יום מזהר	ליקוטי הלכות	ליקוטי מוה"א	משנה ברורה	ליקוטי עצות	שולחן ערוך
שבת	י"ב	קב.	רסד	חורה	ס-סח	א, ב.	דרכי משה
א	י"ג	קב:	רסה	קמט:	סז-ע	ג, ד.	סכ"ג
ב	י"ד	קג.	סו	קנ.	עא-עב	ה, ו.	סכ"ד
ג	ט"ו	קג:	רסז	קנ:	עג-עד	ז, ח.	סכ"ה
ד	ט"ז	קד.	רסה	קנא.	עה-ש	ט, י.	סכ"ו
ה	י"ז	קד:	רסט	קנא:	עז-עה	יא, יב.	סכ"ז
ו	י"ח	קה.	ער	חורה	עז-פ	יג, יד.	סכ"ח

בקרני אזהר

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

365 | שבת הגדול | י"ב ניסן תשפ"ד

דבר המערכת

אשרינו, שזכינו להכין עצמנו לפסח הקדוש הזה. אשרינו שבכל יגיעה הודינו בכלליות כל האמונה הכלולה בפסח. אשרינו שאנו יודעים מכל הטוב הזה ומהצדיק האמת המאיר בנו הארת ההתחדשות על ידי קדושת יום טוב זה, וכפי שמוהרנ"ת ז"ל ע כותב במכתב לבנו: "והעיקר שאיך שאתה אוחז עתה, יהיו בעיניך כחדשים כל סדר העבודה של פסח וספירה וכו', כי אף על פי כן יהיו נעשים נפלאות חדשות לטובה עם כל אחד מישראל בחג הקדוש הזה, וגם אתה בכלל בוודאי" (עלים לתרופה, מכתב קכז).

ובמקום נוסף הוא כותב: "ותזכה להבין ולהאמין, כי עתה ממשמיים ובאים ימי פסח חדש אשר לא היה מעולם, כי בוודאי יתקנו עתה תיקונים מחדש אשר לא היו מעולם. ואם מעשינו אינם עולים יפה, השם יתברך עושה את שלו, וחסדי ה' כי לא תמנו וכו', בפרט בפסח שהוא ראש לרגלים שבהם עיקר התחדשות המוחין לכל אחד מישראל מגדול ועד קטן. והעיקר להאמין בכל זה, שבוודאי יתחדשו חסדים נפלאים בחג הפסח הזה הבא עלינו לטובה, כי בכל יום מתחדשים החסדים מכל שכן בפסח שבו יצאנו ממצרים בנפלאות עצומות, ואז נתחדשו כל מעשה בראשית, וכן נעשה בכל שנה ושנה נפלאות ונוראות מחדש, כי בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים" (שם, מכתב רד).

לקראת 'זמן חירותנו' הבעל"ט שלוחים בזה ברכותינו מעומק הלב למהלי מוסדותינו המסורים והיקרים שיחיו, המשליכים עצמם מנגד לקיומם, ועמלים בעדנו בלב ונפש בעושה ובמעשה במשך כל השנה כולה, כל אחד בשמו הטוב ביורך. ובפרט עתה לקראת חג, בעמלם המיוחד למען נוכל להכניס שמחת יו"ט הרחבה ובשמחה כראוי, ישלם להם ה' כפעלם הטוב מאוצר ברכותיו, ויברכם ואת ב"ב שיחיו בברכת המועדים לחיים ולשלום לשמחה ולששון, ונשמח כולנו בהתגלות גואלינו, ונזכה לאכול מן הזבחים ומן הפסחים בבנין בית הבחירה במהרה.

העורכים

ויגד לכם את בריתו

אבל כאשר נתבונן נראה, שמלבד כלליות האמונה שעלינו לחדש ולהאיר בלבנו בלילה ובחג קדוש זה, יש כאן דגש מיוחד על פנימיות נקודת האמונה שעלינו לחתור ולרצות ולהשתוקק להשיג בכח קדושת מצוות הלילה המאיר הזה ובכח ההגדה הקדושה הנאמרת בו בלבה אש.

בריתי היתה אתו

באותו מאמר (לקו"מ ח"א ס"כ ה"ל) אומר רבינו הקדוש: "ההגדה של פסח הוא תיקון הברית, על כן אומרים ההגדה בקול רם, כי הקול מעורר הדעת, ועל ידי זה זוכה להתגלות הדעת וזה עיקר הגאולה, כי גלות מצרים היה על פגם הברית שהוא פגם הדעת, גם היין של ארבע כוסות הוא תיקון הדעת שהיא בחינת תיקון הברית" (ליקוטי עצות, מועדי ה' פסח ג, עפ"י תו' הנ"ל).

מתוך דבריו אנו למדים, שהדעת הקדושה הזו אותו אנו רוצים לגלות ולהאיר בליל פסח מאוחד ומושרש בברית, ועלינו להתבונן במהות הברית ושייכותו לדעת. כי אף שכידוע שסגולת שמירת הקדושה מועילה לאמונה ולביעור כל הכפירות, אבל מתוך דבריו משמע שעצם הדעת דקדושה שייך למהות הברית.

ביאורם של דברים הוא, שאם כי שהאמונה בכלליותה היא שה' יתברך הוא השליט היוצר והבורא והמהווה והמחיה את הכל, אבל פנימיות האמונה היא שהש"ת בחר בנו מכל עם ורוממנו מכל לשון וחפץ בעבודתו, והוא כביכול קשור ודבוק ומאוחד עמנו בברית עולם. וכמו שאנו אומרים אחר קבלת עול מלכות שמים בערבית: "ואמונה כל זאת וקיים עלינו כי הוא ה' אלוקיני ואנחנו ישראל עמו". זהו יסוד מוסד ועיקר גדול באמונה שאנו חייבים לגדלו ולהרחיבו ולהחיותו בכל פעם: שנדע ונאמין בכל לב שיש לנו קשר עצום באהבת עולם עם הש"ת והוא רוצה בנו ובתורתנו ומצותינו.

וכדבריו הנוקבים של רבי נתן (בלקוטי הלכות, שבועות ב-ב): "שעיקר שלימות האמונה הקדושה הוא להאמין שה' יתברך רוצה בעבודת האדם בזה העולם, אף על פי שאי אפשר להבין זאת בשכל אנושי בשום אופן, אף על פי כן כבר גילו לנו אבותינו ורבותינו הקדושים מימות אברהם

המילים יוצאות מפיו ביובש, הלב נמצא בריחוק מקום מקדושת ה'סדר', נפשו איננה 'מתחברת' לסיפור יציאת מצרים ולרוממות הודאות והשבחים הנאמרים כאן, הכל נע מסביב מבלי לנגוע בפנימיות נפשו. מה לו ולכל ההתרגשות הזאת, מה זה אומר לו ואיך זה שייך אליו במצבו הרוחני והגשמי.

ההגדה מעוררת את הדעת והאמונה

רבינו הקדוש (בלקו"מ ח"א כ"י) מחדש, שאת ההגדה בליל פסח צריך לומר בקול רם, כדי לעורר את הדעת שעל ידה באה הגאולה. כלומר, ההגדה נועדה גם למי שלא מתחבר ולא מרגיש שייך, וגם למי שעומד לגמרי בחוץ ואינו מבין כלל. כי על ידי הגדת דברי אמונה אלו בכח, יתעוררו ויחיו במוחו ובלבו הידיעות העצומות האלו והיא שתגרום לו להבין ולדעת את אמתת משמעותם עד שירצה ויחפוץ להתאחד עמם.

כך, שגם מי שלבו אטום וסתום, מוזמן בלילה זה לתפוס אומנות ההגדה בקול רם, ולהשמיע לאזניו את היוצא מפיו, והיא שתעורר אותו להתחבר לפנימיות הנאמר, כי גדול כח תיבות קדושות אלו בכלל, ובלילה זה בפרט, 'בשעה שמצה ומרור מונחים לפניך', לעורר את הדעת ולהחיותו עד שהדברים יחיו ויאירו בלבו בכל השנה כולה.

מהו הדעת הזה אותו אנו חפצים לגלות ולהאיר בלילה קדוש זה? - כמובן שהעיקר והיסוד הוא לגלות את האמונה הקדושה, זה הוא הרי תכלית יציאת מצרים וזה כל מגמתנו בקדושת חג הפסח, וכמו שכתב רבי נתן: "עיקר עבודת האדם כל ימי חייו ובשביל זה בא האדם לעולם הזה כדי לזכות לאמונה, כדי להכיר אותו יתברך, שזהו התכלית מכל התכליתין. וכל עיקר יציאת מצרים ומתן תורה וכל האותות והמופתים הנוראים אשר עשה השם יתברך עם אבותינו ועמנו מיום יציאת מצרים עד היום הזה בכל דור ודור, הכל בשביל לפרסם אלקותו לידע ולהודיע ולהיוודע שהוא השליט, הוא היוצר, הוא הבורא יתברך ויתעלה שמו לנצח, כדי שנזכה לאמונה שלימה באמת" (ליקוטי הלכות, פסח ז, א).

המשך בעמוד ב'

פניני אור

אמרות טהורות מרבינו"ק ותלמידיו

בְּעֶרְב־פֶּסַח נִהְגוּ הַרְבֵּה מְאֹד שׁ הַבְּכוֹרִים

לְצוּם כְּדִין, וְלֹא לְהַפְטֵר עַל יְדֵי סִיּוֹם.

(שיח שרפי קודש)

לתגובות והערות 3323796@gmail.com ניתן לקבל את הגיליון באימייל מדי שבוע

הדל"ג 6:32 - ניץ ההמה 6:04 - סוזק"ש 8:32
צאת השבת 7:47 - צאה"ש לר"ת 8:25

ע"ה ומשה רבינו שהאמת הוא כן, וזה כלל ויסוד כל תורתנו הקדושה, וכמו מי שהוא כופר במציאותו יתברך ח"ו הוא כופר ומין ימח שמו, כמו כן אפילו אם אומר שמאמין במציאותו יתברך וכופר בזה שאינו מאמין שהוא יתברך חפץ בעבודתנו הוא גם כן כופר ומין, כי עיקר אמונה השלמה הוא אמונת ישראל עם קדוש שזכינו לקבל את התורה הקדושה על ידי משה רבינו ע"ה, שעיקר יסודה **האמין שאף על פי שה' יתברך מרום ומנושא מכל העבודות של האדם אף על פי כן הוא חפץ בעבודתנו**, כמ"ש ואביתם תהלה מגושי עפר וכו' רק שאי אפשר להבין זאת בשכל".

זהו למעשה יסוד הדעת של ברית; לדעת ולהאמין שיש קשר עצום ועמוק בינינו לבינו יתברך שאינו ניתן להפרדה ולניתוק ח"ו, ועלינו לזכור תמיד שאלוקינו בחר בנו באהבת עולם והתקשרנו בו בקשר נצח לעולמי עד על ידי התורה והמצוות, והוא יתברך ציונו לשמור את הברית הזאת לבלתי תת אהבתנו וחפצנו וחשקנו לדבר אחר כי אם לאהבתו, דהיינו שנתאמץ תמיד לחפץ ולרצות ולהשתוקק ולכסוף אך ורק אליו יתברך ולתורתו הקדושה וצדיקיו האמיתיים, וציונו להתרחק מכל אהבה אחרת ומכל חשק ותאוה אחרת המקלקלים ידיעת אהבה זו. [וכמו, שמי שפוגם ח"ו בשמירת הברית אזי מתקלקלת אצלו הדעת של ברית הידידות ונסתרת ממנו האהבה, ונחשך אצלו אור הרחמים והחסד של השי"ת אלינו, כי הא בהא תליא. ואף שבאמת אין משתנה אהבתו ית' כלל אפילו לגרוע שבגרועים, אבל החוטא בעצמו נופל עי"ז במדמה אכזרי ונדמה לו שהוא שנואי ומשוקץ ועי"ז מתעצמת גלותו ח"ו ביתר שאת].

ועל כן מבאר רבינו הקדוש (בלקוטי מוהר"ן ח"א לא-ג): "שאי קיום אמונה אלא על ידי בחינות ברית", כי פנימיות האמונה הקדושה היא להאמין בהתחברות ודבקות נצחית זו ולחפש אחריה ולעוררה בכל לב ונפש באמונה תמה.

אמונה וברית ידירות קשורים זה בזה

ובהמשך הדברים שם, מבאר רבינו הקדוש שאמונה וברית מחייבים השתוקקות וכיסופים להשי"ת. כי זוהי הרי מהותה של ברית ידידות ואהבה - לחפץ ולרצות בקרבתו של הנהגה. ומוסיף שם שזוהי התגלות מדת החסד שמהותה אהבה, שהיתה לאברהם אבינו, כי הוא היה ראש למאמינים וראש לנימולים כמו שאמרו חז"ל, כי התגלות החסד היא אהבה והשתוקקות וכסופים להשי"ת, עכת"ד. "מי שזוכה לשמירת הברית אזי חסד מתגלה, היינו אהבה והשתוקקות וכסופין להשם יתברך" (לקוטי הלכות, נשיאת כפים ג-א).

זהו חלק בלתי נפרד מן האמונה; האמונה וברית קשורים זה בזה, ושניהם מביאים את האהבה והכיסופים. האמונה מחייבת את הידיעה שהשי"ת אוהב אותנו ורוצה בנו וכביכול קשור עמנו בברית עולם, ועלינו להתעורר לחשוק ולרצות להתקרב לאהבתו ולדבקה בו.

כך, שהדעת שאותו אנו רוצים לעורר לביל פסח - שבו אנו עוסקים בהעמדת וביסוס יסודי האמונה הקדושה - הוא: **להתוודע ולהיגלות בלבנו היטב שהשי"ת חפץ בנו באמת ושהוא כביכול מאוחד עמנו בברית עולם**, ו"תקון הדעת הוא תקון הברית", שכאשר מתייסדת האמונה הזאת ויודעים אותה היטב, זהו עצמו נקודת פנימיות הברית שבינינו, וזה עיקר הדעת שנדע ונאמין בכל לב בברית הידידות והאהבה אין סוף שיש לו אלינו והקשר הנצחי שיש לו עמנו.

כמובן שכנגד אמונה זו נלחם הס"מ בכל כוחו, בהכניסו

בלב כל אחד את השקר של פירוד והשלכה, כאילו השי"ת מואס בו ומרחיקו ומשליכו ממנו, וזה גורם את כל גלויות הנפש, הן מה שהולכים לבקש בורות נשברים של אהבות אחרות ונפולות ח"ו והן מה שלא שבים אליו אחר הנפילה מתוך חוסר אמונה שהוא ית' רוצה בנו לעד והוא קשור עמנו בברית עולם אף אחר כל הירידות והנפילות, וזה מה שגורם בעת שנפלים בגלות שלא להחזיק במעוז התפילה - שהיא עיקר הכלי זיין של משיח ושעל ידה תבוא הגאולה (עי"ז לקו"מ ח"א סי' ב) - כיון שנחסרה האמונה בברית הידידות ובעוצם האהבה הקיימת גם אז, ועי"ז נתעצם ח"ו הגלות ביתר שאת.

וע"כ מבאר רבינו הקדוש שם שעיקר הגלות הוא על ידי פגם הדעת פגם הברית, כי עיקר הכח שהיצר שולט עלינו ומרפה ידינו מלשוב אל השי"ת ועיקר מה שיכול לפתותנו לעזוב מקור מים חיים ולחלף אהבת עולם וחיים נצחיים בכל הרע של היצר ח"ו, הוא אך ורק מחמת חלישות הדעת שנדמה לנו שאין להשי"ת חפץ בעבודתנו ושאחר כל העבירות שנשכלנו בהם כבר נתקלקלה האהבה ושוב אין תקוה ח"ו, וע"כ הוקל בעינינו לזותר על מעט הטוב שאנו יכולים לחטוף כי זה מאוס בעינינו ואין אנו מייקרים זאת, וכמו כן אין אנו נותנים לב לשוב כי נדמה לנו שאין מי שרוצה ומייחל שנשוב אליו, ואנו מזלזלים בתפילותינו וצעקותינו כי נדמה לנו שאין שם אוהב נאמן העומד ומייחל ומצפה ואומר השמיעי את קולך כי קולך ערב.

וזה עיקר כח הגלות, מה שכל אחד רחוק ממקומו האמיתי ושרוי על אדמת נכר בקנאה תאוה וכבוד ואינו נגאל ממיצרי נפשו, מחמת שנדמה לו שבטלה האהבה ואפסו החסדים ח"ו, ומזה שורש לכל עוון ולכל חטאת ולכל נפילה ולכל זקנה ולכל רפיון ידים וייאוש וקרירות ועצבות ועצלות, כאשר האריך בזה רבי נתן בהרבה מקומות.

וכנגד זה מסרו נפשם רבינו הקדוש ותלמידו הקדוש לגלות ולהאיר אמיתת הדעת הזה שמוציא מכל הגלויות, עד כמה עצמו חסדי ה' ורחמיו ותוקף אהבתו לכל אחד באשר הוא שם, וכמו לדוגמא מה שמביא (בלקוטי הלכות תפילין ה"ט): "בחושך הגלות הזה שהתגברה הסטרא אחרא והבעל דבר מאד על כל הרוצה להתחיל לעסוק בעבודת ה', ומפילים אותו בכל פעם, כל אחד ואחד כפי מה שמפילים אותו ח"ו רחמנא ליצלן. **וצריכים לחזק אותם ולהחיותם בכל פעם בשבעה משיבי טעם שלא יתיאשו עצמן לעולם ויתחילו בכל פעם מחדש**, וכל זה הכח מקבלין מצדיקים, כי מחמת עוצם כחם והשתגם של אלו הצדיקים שהתחילו בכל פעם מחדש והשיגו בכל פעם יותר ויותר גדולת חסדי ה' אין הוא יתברך חושב מחשבות בכל עת לבל ידח ממנו נדח וכו', על ידי זה יש להם כח להמשיך חיות והתחזקות חדש לכל הנופלים, לחזקם ולעוררם בכל פעם שלא יפלו משום דבר לעולם, רק יאריכו אפם ורוחם על הכל ויאמינו בה' ובכח הצדיקים אמתיים, כי לא אפסו חסדיו לעולם ויתחזקו להתחיל להתקרב להשם יתברך מחדש בכל פעם בכל מה שיכול". ומבואר שעיקר הכח לצאת מגלות הנפש הוא רק על ידי ידיעת עוצם חסדי ה'.

וכאשר האריך רבינו הקדוש (בלקוטי ח"ב סי' ז) שכאשר האדם זוכה לקבל מהצדיק את הדעת שה' הוא האלוקים אזי הוא רחוק מכל העוונות, ומבאר שם שגם אותם "שוכני עפר, שהם בני אדם המונחים במדרגה התחתונה ונדמה להם שהם רחוקים מאד ממנו יתברך, צריך הצדיק לעוררם ולהקיצם ולגלות להם שה' עמם והם סמוכים אליו יתברך כי מלוא כל הארץ כבודו,

ולחזקם ולעוררם שלא יהיו מייאשים עצמם ח"ו כי עדיין הם אצל השם יתברך וקרובים אליו", ומבואר, שעל ידי התגלות אהבתו הנצחית ורוב רחמיו חסדיו גם לרחוק ביותר יוצא כל אחד מגלותו ואפילו אם נפל למקום שנפל, ואם כן מוכח שכל הגלות אינו אלא על ידי הסתרת ידיעת הברית ידידות, וזה מה שכתב שעיקר הגלות הוא על ידי פגם הדעת פגם הברית.

ובכך נבין גם את מה שאמר רבינו הקדוש (לקו"מ ח"א ז) שעיקר גלות מצרים בא על פגם האמונה ומבאר שם שהכונה לאמונה בכח התפילה, והוא ממש אחד עם מה שהבאנו לעיל מדברי ש"גלות מצרים היה על פגם הברית שהוא פגם הדעת", כי עיקר התפילה היא הדבקות (שם, כב-ט), התפילה היא כולה הכרה ברחמי ה' ואהבה ושמחה בה' וכסופין ודבקות בו (ראה לקו"מ קריאת שמע ה"ב), וכאשר יסוד האמונה והדעת הזה נפגמים ח"ו זהו פגם האהבה והברית, ומשם שורש כל גלויות הנפש בפנימיות ואחר כך גם בחיצוניות.

ההגדה מגדת תוקף האהבה הנצחית

ועל זה הבערה צריכה לצאת ללהב באמירת ההגדה בליל פסח בקול רם, לייסד אמונת אומן זו בלבנו בעוז ותעצומות, לידע ולהיוודע בפנימיות דעתנו כי ה' אתנו עמנו ואצלנו ושהוא כביכול קשור עמנו באהבת עולם ובקשר בל ינתק. וזה אחד ממש עם ידיעת האמונה הכללית שממשיכים בלילה קדוש זה, וכמו שכתב רבי נתן (בלקוטי הלכות, פסח ט-א): "**בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, כי בכל דור ובכל שנה ושנה צריכים להמשיך מחדש ידיעה הקדושה האמתית הזאת, לידע בכל עת בידיעה חדשה כי ה' הוא האלקים**, מכל שכן בשלש רגלים שבהם התחדשות הדעת והמוחין, בפרט בפסח שהוא ראש לרגלים, תחלת ההתגלות, ועיקר הדעת הוא להודיע לדרי מטה בחינת שוכני עפר המונחים במקום שמונחים בדיוטא התחתונה מאד מאד, להודיעם כי ה' עמם ואצלם וקרוב להם תמיד, כי מלוא כל הארץ כבודו".

ובאמת, הרי פשוט מהות ההגדה מודיע ענין זה היטב, כי חוץ ממה שנתגלה שם שהשי"ת מנהיג את העולם ושאינו שום טבע והכל בהשגחה ויש שחר ועונש [וכמבואר בהרחבה בדברי הרמב"ן סוף פרשת בא עיי"ש] הרי מגלים בפרוטרוט את עוצם אהבתו אותנו ותוקף התקשרותו עמנו כביכול, שגם כאשר מתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו והיו בשפל המדרגה מאד, גם שם זכר לנו לעולם בריתו וישמע את קולנו וירא בעניינו ובלחצנו ויצא לְיִשְׁעֵנו לא על ידי מלאך ולא על ידי שרף אלא הוא בכבודו ובעצמו ועשה עבורנו את כל הנפלאות הללו, כדי שנזכור ונאמין בברית ידידות זו לעולם ונתחדש בתפילה וכיסופין אליו בכל עת מכל מקום שהוא ולא ניפול ברוחנו גם בעמקי הגלויות כולם, אלא נחזיק במעוז התפילה שהיא הדבקות והרצונות והיא שתביא את גאולתנו השלימה. ואומרים ההגדה בקול רם "הקול הוא מעורר הדעת, בבחינת הקול מעורר הכונה" (לקו"מ כ"ה ה"ל) כדי שנוכל להשיב אל לבנו אמיתת אמונה זו שהיא עצמה תיקון הברית והקשר שבינינו, שמעתה לא נפנה לשום אהבה אחרת אלא נקדש כל חושינו וכל רצונותינו וכיסופינו בלתי להשי"ת אוהבינו האמיתי לבדו.

ומוסיפים על זה את קדושת כח היין של ארבע כוסות, שהוא גם כן מביא ל"תיקון הדעת, בבחינת בחמרא וריחני פקחין (סנהדרין ע), ובבחינת תירוש, - זכה נעשה ראש (שם), היינו דעת" (לקו"מ שם). וזו צריכה להיות מגמתו וכונתו של כל החפץ להתחיל להתקרב לאבינו

שבשמים בלילה קדוש זה, לרצות לעורר את האהבה עד שתחפץ ותכסוף בלבו, מתוך אמונה ברה זכה שהשי"ת חפץ ורוצה בנו באמת ובתכלית.

יקרת השמחה באמירת ההגדה וסיפור יצי"מ

ובכך נבין את גודל ההפלגה שהפליגו חז"ל (בזוה"ק ח"ב מ: ברע"מ) על מי שמספר סיפור יציאת מצרים בשמחה ואומר את ההגדה בחדוות הלב, וכלשון קדשו שם: **"כל בר נש דאשתעי ביציאת מצרים, ובההוא סיפור חדי בחדוה, זמין איהו למחדי בשכינתא לעלמא דאתי,** דהוא חידו מכולא, דהאי איהו בר נש דחדי במריה כו'. ביה שעתא כניש קודשא בריך הוא לכל פמלייא דיליה, ואמר לון: זילו ושמעו סיפורא דשבחא דילי דקא משתעו בני וחדאן בפורקני. כדן כולהו מתכנשין ואתיין ומתחברין בהדייהו דישאל, ושמעין סיפורא דשבחא דקא חדאן בחדוה דפורקנא" [= כל אדם שמדבר ביציאת מצרים ובאותו סיפור שמח בשמחה, עתיד הוא לשמוח בשכינה בעולם הבא שהוא שמחת הכל, שהרי הוא אדם ששמח באדונו, באותה שעה מכנס הקב"ה לכל הפמליא שלו ואומר להם, לכו ושמעו את ספור השבח שלי שמדברים בני ושמחים בגאולתי, ואז כולם מתכנסים, ובאים ומתחברים עם ישראל, ושומעים ספור השבח ששמחים בחדוות גאולת אדונם, ובאים ומודים לקב"ה על כל אותם ניסים וגבורות, ומודים לו על העם הקדוש שיש לו בארץ ששמחים בשמחת הגאולה של אדונם].

כי השמחה בעת הסיפור וההכרה באהבת ה' אלינו בפרטיות, שזוהי מהות השמחה הנובעת מאהבה, היא עיקר ויסוד עצום בכל אמירת ההגדה. זהו זמן של תיקון וביסוס הברית ידידות מחדש, שהוא שורש באמונה הקדושה. **ולא די לספר סיפור זה על עצם האמונה ביכלתו וכוחו וגבורתו יתברך, אלא גם ובעיקר לעורר מחדש את האמונה בברית הידידות וההתקשרות,** ולהתחיל מחדש להתקרב להשי"ת באהבת עולם.

וכבר האריך רבי נתן (בלקוטי הלכות, פו"ר ואישות ג-כט) שכל מהות הגלות היה ע"י עצבות שהיא היפך קדושת הברית, וכל הגאולה היתה על ידי השמחה שהיא תיקון הברית, וכלשונו שם: **"גלות מצרים שהיו שם בשביה בעבדות, שהוא בחינת עצבות יגון ואנחה, שזהו עיקר בחינת גלות ועבדות, כי שמחה היא עולם החרות, כי עיקר גלות מצרים היה על חטא אדם הראשון, שהוא בחינת פגם הברית כידוע, ועיקר חטא אדם הראשון היה שעל ידי זה המשיך בחינת עצבות יגון ואנחה שהוא סטרא דמותא, ובשביל זה היה גלות ושעבוד מצרים, שעיקר הגלות והעבדות היא גם כן בחינת עצבות ושעבוד. וכשזכו לצאת מגלות מצרים, עיקר הגאולה היה על ידי השמחה שמשם עיקר החירות, בבחינת כי בשמחה תצאו. ועל כן אמרו שירה בליל יציאתן ממצרים שהוא בחינת הלל שלם, כמ"ש 'השיר יהיה לכם כליל התקדש חג' כמשארז"ל, כי שיר ההלל וכל השירות כולם הם בחינת עשרה מיני נגינה, שהוא בחינת שמחה, שזהו עיקר הגאלה, וכמו שאנו אומרים 'שהוציאנו מעבדות לחרות מיגון לשמחה ונאמר לפניו שירה חדשה', כי השמחה והשירה היא עיקר הגאולה והחירות".**

ומוסיף שם רבי נתן, שזה עיקר המצוה של אמירת ההגדה וסיפור יציאת מצרים, זהו לשון קדשו: "זהו בחינת גודל המצוה לספר ביציאת מצרים וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח, כי סיפור יציאת מצרים שמספרים בתוקף הנסים שעשה עמנו השם יתברך בגאולת מצרים ומברכים ומהללים לשמו הגדול יתברך על זה, זה בחינת עשרה מיני נגינה,

בחינת שמחה, ועל כן עיקר הסיפור ביציאת מצרים בליל פסח הוא על היין דייקא שהם הארבע כוסות של יין, כי יין הוא בחינת שמחה, כמו שכתוב ויין ישמח לבב אנוש, כי עיקר הגאולה היא על ידי שמחה ושיר והלל כו' ועל ידי זה נפסק טומאת מצרים, שהוא בחינת פגם הברית, בחינת יגון ואנחה שנמשך מחטא אדם הראשון, כי עיקר התקון על ידי השמחה".

כי כאמור, מעיקרי העיקרים בעבודת לילה קדוש זה, הוא: לחזור ולעורר נקודת האמונה באהבת ה' אותנו, ועל ידי אמירת ההגדה וסיפור יציאת מצרים בשמחה ובאהבה אליו יתברך מעוררים ומייסדים אמונה זו. וזה עצמו תיקון הברית, וכמו שכתב שם בתחילת דבריו ש"העיקר בעבודת ה' בפרט להרחוקים הבאין להתקרב להשם יתברך, שיתגברו בכל עוז להיות בשמחה תמיד, וזה בחינת קדושת הברית שעיקרו על ידי השמחה, כמובן בדברי רבנו ז"ל שעיקר קדושת הברית זוכים על ידי שמחה", ובכח שמחה זו שהיא התחדשות

זו צריכה להיות מגמתו וכוונתו של כל החפץ להתחיל להתקרב לאבינו שבשמים בלילה קדוש זה: לעורר את האהבה עד שתחפץ ותכסוף בלבו, מרתוך אמונה ברה זוכה שהשי"ת חפץ ורוצה בנו באמת.

האמונה בברית יוצאים מהגלות בליל פסח עצמו, וכמו שהביא לעיל הפסוק 'כי בשמחה תצאו' שע"י השמחה זוכים לחירות, כי השמחה הוא עיקר תיקון הברית ידידות, וכל אחד כפי מה שמעורר לבו לשמחה בלילה הקודש הזה לשמוח בחסדו ואהבתו יתברך כן משבר ככלי גלותו וזוכה לחירות.

וכנודע מה שכתב הרה"ק מטשערין בספרו נחת השולחן (סי' תע"ב) שעיקר הגאולה נעשה בליל פסח עצמו ע"י קדושת מצות הלילה הזה, וכלשונו הקדוש: "צריך לידע שעכשיו קרבנו המקום לעבודתו, וידוע שמילת 'ועכשיו' מגבלת את הזמן ביותר, היינו ועכשיו דייקא, בזה היום והשעה והרגע שאנו מדברין ועוסקין בו, כי צריכין להאמין שבליילה הזאת ובפרט בשעה זו שישאל יושבין על הסדר ועוסקין בסיפור יציאת מצרים ולקיים המצוות שבזאת הלילה, נמשך אז מלמעלה הארה גדולה כזאת על כל אחד מישראל עד שכל אחד יכול להתקרב לעבודת השי"ת בהתקרבות אמיתית אפילו אם עבר עליו מה שעבר", ע"כ.

ולפי דברינו, עיקר ההארה המתגלית בלילה זה והמביאה את החירות מיצר הרע ומכל גלויות הנפש והגורמת להתקרב להשי"ת, הוא ע"י שמעוררים

בסיפור הקדוש הזה ובמצות הלילה הזה את שמחת הקשר הנצחי שבינינו לבינו יתברך, שמשם שורש ההתחזקות וההתחדשות לצאת מכל רע ולהידבק בהשי"ת.

כזכות דם מילה

בלילה קדוש זה זכו אבותינו במצרים להיכנס בברית מילה (עיי' רש"י שמות יב-ו), ודם זה הוא שעמד להם להינצל מהמשחית ולזכות לגאולה, וכאמור חז"ל (שמו"ר ז' ג'): "ולקחתם אגודת אזוב, כלומר, אני עושה אתכם אגודה לעצמי אע"פ שאתם שפלים כאזוב, שנאמר והייתם לי סגולה מכל העמים, וטבלתם בדם אשר בסף, מה ראה הקב"ה להגן עליהם בדם, כדי לזכור להם דם מילת אברהם, ובב' דמים ניצולו ישראל ממצרים, בדם פסח ובדם מילה, שנאמר ואומר לך בדמיק חיי ואומר לך בדמיק חיי, בדם פסח ובדם מילה". והיא צריכה להיות לנו לסימן לעולם, להתחדש בעת ההגדה בתיקון הברית וההתקשרות של אהבה מחודשת ואמונה באהבתו יתברך אותנו בכל מצב ובכל מדרגה שהיא, וזהו עיקר גדול בכל עבודת לילה קדוש זה ושורש בתיקון הדעת שאנו רוצים להמשיך אז.

וכניצוצי האש היוצאים מכבשוננו של רבי נתן בענין זה (בלקוטי הלכות, דם א-ג'): "עיקר בחינת פסח הוא על ידי תיקון הברית, שעל ידי זה נגאלו. כי בליל יציאת מצרים נימולו כולם, כמו שכתוב וכל ערל לא יאכל בו, כי על ידי תיקון הברית זוכין לאלו הכיסופין וההשתוקקות דקדושה שהם בחינת חסד שזהו בחינת פסח. ועל כן נקרא פסח בחינת פה סח כמובא, כי צריכים להוציא הכיסופים בפה דייקא, לדבר ולשיח בפה דייקא את כל הכסופין דקדושה שבלבו. ועל ידי תיקון הברית שזכו אז, על ידי זה זכו לאמונה שזה היה עיקר יציאת מצרים, שהאמינו בה' ויצאו אחריו אל המדבר, כמו שדרשו חז"ל 'כדאי הם והאמונה שהאמינו בי ויצאו'. וזה בחינת 'זכרתי לך חסד נעוריק אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה', שזה נאמר על יציאת מצרים, שהאמינו בה' והלכו אחריו במדבר, שכל זה זוכים על ידי תיקון הברית שזכו אז, שעל ידי זה זוכים לחסד ואהבה, בחינת כיסופים דקדושה. וזה בחינת חסד ואהבה שהוא בחינת השתוקקות וכסופין דקדושה, שזה בחינת פסח, בחינת חסד לאברהם".

קדושת מצה

זהו יסוד קדושת אכילת מצה בליל פסח, כי המצה היא 'מיכלא דמהימנותא' וממשיכה שלימות האמונה, והיא בחי' מן וממשיכה דעת גדול שעל"ז יוצאים מהגלות, וכמו שהרחיב רבינו הקדוש בלקו"מ (ח"א נו-ו) שגאולת מצרים היה על ידי משה, כי עיקר הגאולה על ידי הדעת, כמו שכתוב וידעתם כי ה' הוציא אתכם כו' וע"כ נצטוו לאכול מצה שהוא בחי' מן שהוא דעת גדול עיי"ש, ומבואר שם (אות ו') שעיקר הדעת הוא התגלות הרחמנות, והכעס והאכזריות נתבטל ע"י הדעת כי כל מה שמתרבה הדעת מתרבה הרחמנות, והיינו, שהדעת והשכל עליון שמתגלה במצה ושעל ידו ממשיכים הגאולה, הוא בהשגת רחמנותו יתברך גם בהסתרה שבתוך הסתרה וביטול כל האכזריות והכעס, וזהו ממש יסוד האמונה והדעת הנ"ל, להאמין בטובו ואהבתו אותנו ולהתחדש בברית ידידות זו והיא שורש גאולתנו. וע"כ אמר רבינו הקדוש שמצה שמורה היא שמירת הברית, כי עניינם אחד, כי עיקר קדושת המצה היא להמשיך תיקון הדעת והברית, להאמין בכל לב באהבת ה' אותנו שזה עיקר תיקון הברית.

וּמְצַרִים אָדָם וְלֹא אֵל!

מאמר לכבוד חג הפסח, על השקף הגדול ביותר: תאוות ממון.

מצרים היא ה'מדינה של ממון'

אחד המפורסמים של שקר' הגדול ביותר, הוא: הממון!
מ'הכרח' בסיסי הוא הפך להיות גערץ, ואף אליל שסוגדים לו.
כשרבים אף טועים לחשוב שהוא הוא "הממליך מלכים ולו
המלוכה" (רחמנא ליצלן מהאי דעתא שבשבתא).

ב'מדינה של הממון', נקבעת חשיבותו של האדם, לפי כמות
הממון שיש לו... וכפי שמתאר רבינו במעשה מבעל תפילה,
את צורת ההתנהלות של מדינה מטופשת זו:

"הכל היה מתנהג אצלם כפי העשירות, שהיה ערך מעלת כל
אחד ואחד כפי העשירות שלו, שמי שיש לו כך וכך אלפים
או רבבות יש לו מעלה זו, ומי שיש לו כך וכך ממון יש לו
מעלה אחרת, וכן כיוצא בזה. כל סדר המעלות היה אצלם כפי
הממון של כל אחד ואחד, ומי שיש לו כך וכך אלפים ורבבות
כפי הסכום שהיה קצוב אצלם, הוא מלך.

... וכן היה קצוב אצלם, כשיש לו כך וכך ממון הוא סתם בן
אדם. ואם יש לו עוד פחות מזה הוא חיה או עוף וכיוצא. והיה
אצלם חיות רעות ועופות, דהיינו כשיש לו רק כך וכך הוא
נקרא אריה אנושי (בלשון אשכנז איינו מענטשליכער לייב) וכן כיוצא
בזה שאר חיות רעות ועופות וכו', דהיינו שלפי מיעוט ממון
הוא רק חיה או עוף וכו'. כי עיקר היה אצלם הממון, ומעלה
ודרגא של כל אחד היה רק לפי הממון! (סיפורי מעשיות, מעשה
יב).

בהמשך התדרדרו יותר, והפכו את בעלי הממון לאלילים
ממש. "עד שהסכימו בניניהם שיהיו להם גם כן אלקות, שמי
שיהיה לו ריבוי ממון הרבה כך וכך אלפים ורבבות כפי מה
שקצבו על זה, הוא יהיה אלוה. כי מאחר שהאלקים שופע בו
כל כך ממון, על כך הוא בעצמו אלוה. וכן קיימו ועשו ככל
הנ"ל" (שם).

בני המדינה נתונים למעקב תמידי, כשלפי תנודות החשבון-
בנק כך גם חשיבותו של בעל החשבון... כמסופר שם:

"גם היה אצלם ממונים, שהיו ממונים להשיג על כל אחד
אם יש לו כל כך ממון, כמו שהוא אומר. כי כל אחד היה צריך
להראות עשרו בכל פעם, כדי שיהיה נשאר באותו המעלה
שהיה לו לפי ממון כנ"ל. ולפעמים היה נעשה מחיה אדם
ומאדם חיה. דהיינו כשאחד איבד ממון, אזי נעשה מאדם
חיה אחר שאין לו ממון. וכן להיפך, כשאחד הרויח ממון, אזי
נעשה מחיה אדם. וכן בשאר המעלות כפי הממון כנ"ל" (שם).

בסיום המעשה, מקשר רבינו את כל פרטי המעשה לנבואתו
של ישעיה (פרק ל"א), כשבדבריו גם נזכרת ארץ מצרים: "הוי
היִדְדִים מִצְרַיִם לְעֶזְרָה וְעַל סוּסִים יִשְׁעֶנּוּ. וּמִצְרַיִם אָדָם וְלֹא
אֵל וְסוּסֵיהֶם בְּשֶׁר וְלֹא רוּחַ" - ומפרש רבינו: "היינו בחינת
המדינה שממכו עליה 'המדינה של עשירות' שהם יושיעו
אותם, כי לפי טעותם סברו שהם כולם אלקות, וסוסייהם הם
מלאכים, כמבואר לעיל בתוך המעשה, עיני שם. וזה שסיים
הפסוק 'ומצרים אדם ולא אל וסוסייהם בשר' וכו', והבן" (שם,
בסוף המעשה).

כשמתוך הדברים אנו למדים, שטומאת זוהמת 'מצרים' היא
תאוות הממון, וכפי שכותב מוהר"ת:

"מבואר בסוף המעשה הנ"ל, שמצרים הוא המדינה שסברו
בעלי תאוות ממון שהם כולם אלהות מריבוי הממון שלהם, עד
שאמרו שהם כולם אלהות ונוטעים עם מלאכים שהסוסיים
שלהם הם מלאכים מחמת שמצופין בעשירות גדול, עיני שם
מה שכתוב שכל המעשה הנוראה מרומזת בישיעה קפיטל

הוא מתעב תאוה זו עד למאד, וכשבאים לדבר אתו מ'ממון'
הוא מכריז בתיעוב: "עדיין אתם רוצים ממון? (בלשון תמיהה)
ממון לא תדברו כלל!" (סיפורי מעשיות, מעשה יב).

גם כשבאים לבכות לפניו על חסרון הפרנסה, הוא תמה: "איך
יש לכם לב כזה לבלבל אותי בהבלי עולם הזה?!" בעוד שכל
כולו מסור לתיקונם וטובתם הנצחית.

וכמסופר: "שמעתי שפעם אחת היה איש אחד מאנשי-
שלומנו קובל לפניו מאד על חסרון פרנסתו, אמר לו רבינו
ז"ל: איני יודע איך יש לכם לב כזה לבלבל אותי בהבלי עולם
הזה? הלא אני דומה כמי שהולך יומם ולילה במדבר, וחותר
ומבקש לעשות ממדבר ישוב. כי בכל אחד מכם בלבו מדבר
שממה מאין יושב, ואין שם מדור לשכינה ואני חותר ומבקש
בכל עת לעשות איזה תיקון ומקום בלבבכם להיות שם מדור
לשכינה ... ואתם מבלבלין אותי בהבלים כאלה!?" (חיי מוהר"ן,
רמ).

הוא בוודאי מעוניין שתהיה לאנשיו הרחבה גדולה, גם
בגשמיות. "כי הצדיק אוהב את אנשיו באהבה גדולה ורבה
מאד, וחפץ בטובתם מאד באמת. אם היה אפשר לו, היה נותן
להם כל הטוב שבכל העולמות. וגם בעולם הזה הוא רוצה
שייטב להם מאד! אף על פי שאין זה צורך גדול באמת, כי
העיקר הוא טובת העולם הבא הנצחי, אף על פי כן הוא רוצה
בטובתם מאד גם בעולם הזה, שיהיה להם כל טוב, חצרות
מצויירות וגינות וכיוצא" (חיי מוהר"ן, תקא).

והוא אף "חפץ מאד שיהיה לנו פרנסה" מסודרת וקבועה,
וכמובא: "מכבר אמר שחפץ מאד שיהיה לנו פרנסה. אף על פי
שבטחון גם כן טוב מאד, אף על פי כן טוב מאד כשזוכין שיש
לו מעמד פרנסה, כי במקום עבודת הבטחון במקום זה יעשה
עבודה אחרת. "כלומר: כי אם לא יהיה לו מעמד פרנסה ויהיה
לו לבלול הדעת מהפרנסה, ויצטרך בכל פעם לחזק עצמו
במידת הבטחון, במקום זה יעסוק בעבודה אחרת והתחזקות
אחר בשאר ענייני עבודת ה', והבן" (חיי מוהר"ן, תקא).

אך הוא נזהר מאד לבל יהפוך אצלנו הממון ל'אלילות',
ולדבר שלא ניתן להסתדר בלעדיו. שכן, בסופו של דבר ניתן
גם לחיות עם לחם ומלפפונים...

וכמסופר: "פעם אחת דיברו לפניו מדאגת פרנסה, גער
בהם ואמר: מה לדאוג על פרנסה? הלא לחם עם איגערקעס
[מלפפונים] הוא מאכל טוב!" (חיי מוהר"ן, תקכח).

ובהזדמנות אחרת אף התבטא בחריפות יתירה ואמר: "מה
לדאוג על פרנסה? הלא אין דאגה וחשש כי אם שמא ימות
ברעב אם לא יהיה לו פרנסה, ומה בכך? - ימות. כי גם בלא זה
צריכין למות..." (שיחות הר"ן, רג).

ואכן, אנשי הבעל תפילה, קיימו בנפשם "ממון אל תדברו
כלל"...

וכפי שמסופר לדוגמא על רבי צבי, גיסו של רבינו: "ר' צבי,
גיסו של אדמו"ר זצ"ל, ישב בטשעהרין ועסק במשא ומתן
כל ימיו... והנה באותו זמן היה לגיסו ר' צבי הנ"ל דחקות גדול
בפרנסתו, והיה צר לו מאד מאד מחמת זה, עד שנסכם אצלו
להזכיר את אדמו"ר זצ"ל שיתפלל בעדו.

אחר כך בסמוך בא אדמו"ר זצ"ל לטשעהרין, ומיד בבואו
לשם נכנסו אליו אנשי שלומנו לקבל פניו הקדושים, וגם
גיסו ר' צבי הנ"ל היה בתוך הבאים. ואדמו"ר זצ"ל דיבר עמהם
דבריו הערבים והנעימים למשוך את לבם לעבודתו יתברך
שמו, ודיבר עמהם שיחה נפלאה עד שנתעורר מאד לב כל

ל"א הוי היורדים מצרים לעזרה ועל סוסים ישענו' וכו', עיין
שם. נמצא שמצרים הוא עיקר בחינת העבודה זרה של תאות
ממון. וזה עיקר בחינת יציאת מצרים, בחינת שבירת תאות
ממון! וכן מבואר בהתורה תקעו א' בליקוטי תניינא שפסח
הוא תיקון תאות ממון" (ליקוטי הלכות, תפילה ד.י.ו.ע"ע: ברכת הדואה
ו.לט. פורים ו.ט. אבידה ומצאה ג.ו.1).

לשם כך אף הקרבנו את קרבן הפסח - לשבר ולשווט את
תאוות הממון...

"כי הקרבן פסח היה מן הצאן, שזה היה העבודה זרה של
מצרים, שבשביל זה נצטוונו להביא הקרבן פסח מן הצאן
כדי להכניע ולשבר העבודה זרה שלהם, כמו שאמרו רבותינו
זכרונם לברכה (שמות רבה פרק יא). כי המצריים שהיו שקועים
בעבודה זרה שהוא תאות ממון, היו עובדים לצאן שהוא
בחינת העשירות, כמו שכתוב 'ועשירות צאנך, שמעשרות
את בעליהן' (חולין פד). על כן נמשכו בטעויות שלהם עד
שעשו הצאן שהוא בחינת עשירות לעבודה זרה ממש. ועל
כן נצטוונו להביא הקרבן פסח מן הצאן, כדי להכניע העבודה
זרה זאת של ממון ועשירות" (שם).

כשגם אנו, בכל דור ודור, אמורים לשחוט את אלילם של
המצרים. שכן, גם אנו נמצאים תחת שעבודם.

"כי גלות ועבדות מצרים הוא בחינת יגיעת וטרחת ומרירות
הפרנסה, בחינת 'וימררו את חייהם בעבודה קשה' וכו',
שהסטרוא אחרא ממורת את חייהם של בני אדם בעבודה
קשה בכמה מיני יגיעות וטרחות, 'בחומר ובלבנים ובכל
עבודה בשדה', הכל בשביל פרנסה" (ליקוטי הלכות, הרשאה ד.זו).
וגם אנו טועים לפעמים להישען על סוסייהם, ובוטחים בשוא
והבל, והופכים את הטפל לעיקר...

שכן: "הבטחונות של שוא והבל נקרא בשם 'סוס', כמו שכתוב
'אלה ברכב ואלה בסוסים ואנחנו בשם ה' אלקינו נזכיר',
וכתיב 'לא בגבורת הסוס יחפץ', וכתיב 'שקר הסוס לתשועה'.
כי בחינת סוס הוא בחינת תוקף זוהמת המדמה, בחינת
זוהמת מצרים שנאמר בהם 'הוי היורדים מצרים לעזרה ועל
סוסים ישענו', שמשך פגם תאות ממון שרודף אחר
הממון ביגיעות יתרות בחינם, ועושה מהטפל עיקר ומהעיקר
טפל. שתולה העיקר בהסיבות, שהם הנסיעות והטרחות של
המשא ומתן, ושוכח בה' יתברך.

ואפילו כשמזכירין אותו בה' יתברך ובתכליתו הנצחי הוא
אומר: הלא כתיב 'וברך בכל אשר תעשה' שדרשו חכמינו
זכרונם לברכה 'שלא יהא יושב בטל' וכו'. ואינו משים אל לבו
לכלי להטעות את עצמו, כי בוודאי האמת הוא שצריכין איזה
עסק, אבל חלילה להפוך הדבר לעשות מהסיבה של העסק
עיקר ולרדוף אחר המשא ומתן ביגיעות וטלטולים וסכנות
בגוף ונפש כאלה. ומתורה ותפילה עושה טפל, עד שהרבה
משליכים עסק התורה לגמרי, אף על פי שבנעוריהם היו
לומדים מופלגים וכו', עד שכמעט שוכחים גם את התפילה
וכו', בפרט בדורות הללו ה' יתברך ירחם" (ליקוטי הלכות, שלוחין
ה.כז).

והג הפסח, הוא הזמן לצאת מעבדות לחירות - מג'גיעת
וטרחת ומרירות הפרנסה", לאמונה שלימה בה' אלוהי
ישראל, שהוא הזן ומפרנס לכל ומכין מזון לכל בשר כי
לעולם חסדו.

הבעל תפילה מתקן את המדינה של ממון

מי שנלחם עם שקר זה של הממון, ועוסק לתקן את המדינה
של ממון, הוא ה"בעל תפילה" (כמסופר שם באריכות בסיפורי
מעשיות).

וע"ע בלקו"מ (ה"א כ-יא) שכל הצרות והיסורים והגלות אינו אלא לפי ערך חסרון הדעת, וכל הכעס והאכזריות הכל מחסרון הדעת, וכשנשלם הדעת אזי נשלם כל החסרונות, ומבאר שם שעיקר הדעת הוא שיידעו שגם בגלות היה הכל לטובה וברחמים גדולים, ולהמשיך מבחי' העתיד לבוא שאז יברכו על הכל 'הטוב והמטיב', כי לעתיד שיתגלה הדעת יידעו שאין שום רע בעולם כלל, רק כולו טוב וכולו אחד, ועל כן היתה גאולת מצרים על ידי משה, שהוא היה בחינת הדעת וכמ"ש וידעתם כי אני ה' המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים, כי עיקר הגאולה על ידי הדעת עיי"ש. וע"ע בלקו"מ (ה"ב ח-ג) דכעס ואכזריות הוא שורש פגם ברית ודעת עיי"ש.

עבודת הספירה הנובעת מיריעת האהבה

ותיקון הדעת והאמונה והברית בלילה קדוש זה, הוא שמוליד את כל עבודת ימי הספירה הקדושים שמתחילים מאחר ראשון של פסח, וכמו שהרחיב מוהרנ"ת שם בהמשך דבריו: **"פסח הוא תחילת התקרבות ישראל לאביהם שבשמים, כי אז הוא עדיין קודם מתן תורה, ובתחילת ההתקרבות אזי העיקר הוא רק ההשתוקקות והכסופין דקדושה, כי עדיין אין יודעים כלל מה לעשות,** כי עדיין לא קיבלו את התורה ואזי העיקר הוא רק ההשתוקקות והכסופין דקדושה. ועל ידי אלו ההשתוקקות והכסופין דקדושה שזהו בחינת חסד, בחינת אברהם, בחינת פסח, זוכים אחר כך לקבלת התורה בשבועות. כי עיקר התגלות התורה הוא על ידי ההשתוקקות והכסופין דקדושה כו', כי אי אפשר לקבל את התורה כי אם על ידי השתוקקות וכיסופין דקדושה. וזה בחינת ספירת העומר, כי עיקר

הספירה הוא בחינת השתוקקות וכסופין דקדושה, שכל אחד נכסף ומשתוקק ומתגעגע לזכות לקבלת התורה בשבועות, וזהו בחינת ספירה שהוא בחינת השתוקקות וגעגועים, כמו מי שסופר הימים מחמת שמתגעגע וכוסף ומשתוקק מאד לאיזה דבר, מחמת זה סופר הימים מתי יזכה לבוא לאותו הדבר, **כי בפסח עיקר הגאולה על ידי ההשתוקקות והכיסופין דקדושה."**

ומסיים שם (אות יא): **"טומאת מצרים, טומאת הדמים רעים שמשם כל הטומאות, דהיינו בחינת כיסופין רעים שמשם כל הטומאות, על ידי שהאדם כוסף ומשתוקק ח"ו לתאוות רעות, וצריך להכניע את תאוות לבו, להרגיל עצמו לכסוף ולהשתוקק תמיד כיסופין דקדושה לה' יתברך ולעבודתו, וזה עיקר הטהרה,** כי על ידי זה נתהפך מדם למים שהוא בחינת מימי החסד שנעשה מכסופין דקדושה שזה מטהר מכל הטומאות, ועיקר קבלת התורה בשבועות זוכים על ידי כסופין דקדושה, שמשתוקקים וכוספים לה' יתברך כל ימי הספירה, כי זה עיקר בחינת ספירת העומר, **בחינת השתוקקות וכיסופין להשם יתברך שעל ידי זה נטהרין מטומאת מצרים."**

ולמדנו מדבריו, שעיקר תיקון הדעת והברית שצריך להתחדש אצלנו בחג הקדוש הזה ובפרט בלילה קדוש זה, הוא שנתחיל מחדש להאמין באהבת ה' אלינו, ולעורר בלבנו אהבה זו עד שנרצה ונשתוקק להתקרב ולהתאחד עם אהבנו האמיתי, ונאחז בו ולא נרפה ממנו, עד שאכן נזכה לדבקה בו ובתורתו הקדושה מחדש באמת.

וזהו התחלה טובה ויסוד אמונה ודעת לכל השנה

כולה, להיות חזק בכסופין ורצונות מכל ידיעת האבה אמיתית זו, וכמו שכתב שם בהמשך דבריו: "וכן בכל אדם ובכל זמן, כל אחד ואחד קודם שזוכה לאיזה התגלות בתורה או לאיזה עבודה מעבודת ה' יתברך, כל אחד כפי מה שהוא, שזהו בחינת קבלת התורה, כי כל אחד מישראל אפילו הפחות שבפחותים צריך לקבל את התורה בכל דור ודור, כמו שדרשו רז"ל על פסוק אשר אנכי מצוך היום, בכל יום יהיו בעיניך כחדשים, שכל אחד מישראל כפי מה שמקבל על עצמו עול מלכות שמים, שמקבל על עצמו מעתה לחדש כנשר ימיו שעברו בחושך ורוצה מעתה ליכנס בתורה ועבודה באמת זהו בחינת קבלת התורה אצלו, ואי אפשר לזכות לזה כי אם על ידי החסד בחינת פסח, היינו על ידי ההשתוקקות והכסופין דקדושה שצריך להרגיל עצמו מאד שיהיה לו כיסופין והשתוקקות דקדושה שיכסוף וישתוקק ויתגעגע מאד תמיד מתי יזכה להתקרב לה' יתברך באמת, לצאת ממדרגת הפחותה והשפלה וליכנס אל הקדושה באמת לשוב אליו יתברך, וצריכים להוציא בפה הכסופין וההשתוקקות והגעגועים דקדושה ואז זוכים לבחינת קבלת התורה כפי ההשתוקקות והכסופין דקדושה שהיה לו, היינו שזוכה אחר כך באמת שיתמלא רצונו שיזכה לקבל את התורה, דהיינו לקים את כל דברי התורה באמת, שזה עיקר בחינת קבלת התורה."

ומדבריו למדנו שהיסוד לכל השנה להכרת אהבת ה' בנו, שהיא היסוד להשתוקקות וכסופים שהם הכלי לקיום התורה, הכל תלוי בפסח כפי ההתאמצות להכרת החסד והאהבה בחג הקדוש הזה, ובפרט בלילה קדוש זה שאז יסוד התגלות אמונת החסד והאהבה ה' יזכנו.

ועל זה כבר כתבו הספה"ק על הפסוק: "לא תעשוני אתי אלהי כסף ואלהי זהב לא תעשו לכם, מזבח אדמה תעשה לי - יש לומר כוונת הכותב **שלא ליסע לצדיק וראש הדור על מנת שהצדיק יתן לו עשירות כסף וזהב,** רק שילמד ממנו ענוה ושפלות, וזהו העיקר לעבודת השם יתברך" (עטרת ישועה, פרשת יתרו).

"זהו כל ענין הנסיעות לצדיקים שבביל האמת כדי להתקרב לה' יתברך. והכל כפי כוונת הלב באמת, כי ה' יתברך יודע האמת מה כוונתו בנסיעתו, **אם בשביל ממון וכבוד ונצחון וכיוצא, אם בשביל האמת לה' יתברך כדי שיתעורר משנתו העצומה ולשוב לה' יתברך**" (ליקוטי הלכות, נדרים ה, ו).

"ומכאן תוכחה ניצחת לאותן בני אדם שרק הולכין אצל צדיקי הדור עבור שיתפללו עבורם, ויתנו להם סגולות להושיעים. ובאמת, העיקר הוא שיאמרו לו: רבינו למדנו אורחות חיים, הורינו דרכי ה' איזה דרך נלך ונזכה לחיי עולם הבא, ואנו מקבלין עלינו לשמור ולעשות כל מה שתאמר אלינו. ואז, גם אנו מבקשים ממך שתתפלל עבורנו ועבור אנשי בני ביתנו, וגם תיתן לנו סגולה להושיענו מצרותינו. **זו הוא דרך של בני ישראל מאמינים!**" (משכיל אל דל לרבי הלל מקולומיאי זיע"א, כלל ד, פרט א).

ואכן, רבינו **"נחמן"** - אשר שמו עולה בגיטריא כמנין **"פסח"** - מוציא אותנו מעבודת הממון לחירות.

הוא נותן לנו לטעום מקרבן הפסח, מתורתיו ושיתותיו ומעשיותיו, המבטלים את אלילות ותאוות הממון. **"כי אלו המאכלים הנ"ל יש להם סגולה זו, שמי שאוכל מהם ממאס בממון מאד, כי מרגיש סרחון הממון כמו צואה וטינוף ממש!"** (שם במעשה מבטל תפילה).

וככל שחותרים ומחפשים אחר אורו הגדול ומתגעגעים להיקשר ולהידבק ברוחו ונשמתו, כך זוכים להיפטר מהחיפוש והרדיפה התמידית אחר הממון והפרנסה.

"כי עיקר מה שנופלים בני אדם בגלות גדול, שהם מטלטלים בגלות ונעים ונדים לחפש ולבקש הממון, הכל הוא מחמת הפגם שפגמו שלא זכו לחפש את הצדיק אמת, שעל ידם זוכין לאמונה ולהשגחה ונפלאות, שאז אין צריכין גיעה וטרדא כלל אחר הפרנסה. כי 'דורשי ה' לא יחסרו כל טוב', 'דורשי' דייקא, דהיינו שמחפשי ומבקשי את הצדיק כדי להתקרב לה' יתברך, אזי לא יחסרו כל טוב, כי ה' יתברך יספיק להם כל צרכם בלי טירדה ובקשה וחיפוש, כי זוכין להשגחה ונפלאות שלא כדרך הטבע!" (ליקוטי הלכות, ברכת הרי"ח ד, מב).

אמן ואמן.

השומעים מזה. וגיסו הנ"ל המתין וחיכה עד שנפסקה השיחה, והלכו מאתו, ונשאר הוא לבדו, ורצה לילך אל הדלת לסגרה בפנים, וללחוש לאדמו"ר זצ"ל בענין הפרנסה כנ"ל.

והנה דרכו של ר' צבי הנ"ל היה ליישב תמיד רעיונותיו על כל תנועה ותנועה שהוצרך לעשות, ועל כן גם עכשיו מיד כשהיכן פעמי רגליו ללכת אל הדלת כנ"ל, נתבייש מאד בעיני עצמו, כי נתיישב בדעתו: **"איזה פנים יהיה לי בפני אדמו"ר להזכיר אותו על פרנסה? אחרי שזה סמוך בזה השעה דיבר עמנו שיחה נפלאה מגודל השטות והשיגעון של כל הבלי ועסקי עולם הזה.** ודימה בדעתו שבוודאי יזיח אותו אדמו"ר על זה, ויאמר לו: היתכן לאטום אזנו כל כך ולבו מיראת ה', עד שגם אחר שיחה כזו אין לך מה ללחוש ולהזכיר אותי, רק על עסקי פרנסה?! ומחמת המחשבה הזאת נשאר עומד על מקומו ולא הלך עוד אל הדלת לסגרה" (כוכבי אור, אנשי מוהר"ן, ראשי פרקים, א-ב).

כך גם לאחר פטירתו של רבינו, בבוא אנ"ש להשתטח על ציונו הקדוש, לא העסיקו את עצמם בצרכיהם הגשמיים, אלא התמקדו בעיקר ולא בטפלו...

וכמסופר: **"נענה פעם אחד מאנשי שלומנו המכונה 'הדייטשל' (הגרמני), בעת שישב ביחד עם אנשי שלומנו לסעודת מלוה מלכה בבית רבי נחמן קרסינישטיין ז"ל, ואמר: נוסע אני כבר זה ארבעים שנה להשתטח על ציון רבינו, ואף פעם לא רציתי לבקש ממנו על פרנסה. וכי כלום כבר לא חסר לי רק פרנסה?! ואמר זאת אחר שראה אי-אלו מאנשי שלומנו המבקשים בתפילתם על ציון רבינו להתברך בפרנסה בנקל"** (שיש"ק ה, קעד).

ועד היום הזה מורגש הדבר, שבציון רבינו הקדוש - אף שבוודאי מתפלל כל אחד על כל חסרונותיו, כולל ענין הפרנסה וכו', אעפ"כ - עיקר הנושא אשר סביבו נעים כל התפילות והזעקות, ואף השיחות בין החברים המתקבצים, הוא עבודת ה': להינצל מתאוות העולם הזה ולהתקרב להשם יתברך.

וכפי שמתאר רבי שמואל הורביץ בשפתו הלבבית, את אשר העיד בפניו רבי שלמה קאוולער על אשר ראו עיניו באומן:

"כל הדיבורים שאחד מדבר לחברו, הם רק מהתכלית ומעבודת השם, ולא שמע שום פעם שיהיו מדברין מגשמיות וכו', רק מהתכלית ותשובה ועבודת ה' וכו'. לא כמו האנשים שנוסעים להמפורסמים, שמדברין רק מה שיש להם מהפרות ומהכבשים וכו', וגם מה שמבקשים מאת רבם שהפרנסה ילך להם טוב ושהפרה תתן חלבה וכו'. וזעיר שם וזעיר שם שיהיה אחד מאלף שיבקש בעיקר על הרחונות" (כתבי רבי שמואל).

וכבר כתב מוהרנ"ת על מה ע"ז, **"שיש שנוסעים לצדיקים מפורסמים, וכוונתם בשביל תאוות הגוף, כדי שיגיע לאיזה רבנות ומנהיגות או לאיזה פרנסה, כאשר מצוי עכשיו הרבה מאד בעוונותינו הרבים"** (ליקוטי הלכות, שבת ה, ד).

סוד שמחתי ושלוותי

הראשון לא יפול מסגירת המפעל, שכן בטחונו היה תמיד בהקב"ה, וגם עתה הוא ממשיך לבטוח בו. אבל השני יפול, כי כל בטחונו היה במפעל, וכשנפל המפעל נפל כל בטחונו. זהו סוד שמחתי ושלוותי - סיים רבי יצחק ברייטער - מעולם לא סמכתי ונשענתי על המסחר כי אם למלא חובתי, ולכן גם עתה כשהסמיכה והמשענת ניטלה ממני, ממשיך אני לעמוד על רגליי, לבטוח בקב"ה ולהתפלל לפניו, ונאמן הוא להביא טרף לביתי כי אין מחסור ליראיו ודורשי ה' לא יחסרו כל טוב.

התורם הנכבד הצטרף לתפילת הציבור הנלהבת, אבל בסתר ליבו קוננה בו פליאה, הכיזד קורה הדבר, ולא יכל לכבוש את הפליאה, עד שניגש אל רבי יצחק בעצמו וביקש רשות לשאול את השאלה שמנסרת את מוחו ואינה נותנת לו מנוח.

"במטותא מינך, יפרש נא לי מר, כיצד יתכן שגברא ברברא כמוך, נוצר לבריות. והלא מקרא מפורש דיבר הכתוב 'ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם'?"

אך רבי יצחק לא הבין כלל מאי קא קשיא ליה לאותו תורם, והשיב לו באופן חד וברור:

הגד האמת, וכי אני ביקשתי ממך לבוא אליי ולנדב לי משהו?

ולמה תקרא לי 'נזקק לבריות'?

ומיד פירש:

'נזקק לבריות' הוא זה שיושב בחנותו וממתין ללקוחות שיבואו וירכשו את מרכולתו, כל היום לוטש הלה את עיניו לקונים שיבואו ויפתחו את ארנקם וישלמו לו ממיטב כספם, והיה ויראה אחד שלא מצאה חן בעיניו סחורתו ויצא בידיים ריקות והנה נכנס לחנות השכנה, יתמלא המוכר הראשון בטיא ובתחושה של הפסד וכשלון. המוכרים הללו הם המה הנוקקים לבריות מן הבוקר עד הערב.

אבל אני יושב בשטיבל ועוסק בתורה ולא מחכה לאף אחד, כי חדור אמונה אנוכי שהרבה שלוחים למקום, ולפניו גלויים רבבות סיבות ודרכי פרנסה לכל יציר נוצר, וברצונו יעשיר אותו כמימי קדם ואחזור להתפרנס בכבוד בלא מתנת בשר ודם. האומנם עוד תקרא לאדם כמוני 'נזקק לבריות'!?"

ולשומעי לקחו היה רבי יצחק משנן באותם ימים לימוד נפלא, וכה היה אומר:

בהלכות תפילה נפסק שבשעת תפילת העמידה יש לעמוד על הרגלים ולא להתיישב, אך עם זאת מותר לחלוש לסמוך על הקיר או על חפץ כלשהו, ובלבד שלא תהיה סמיכה גמורה, והיינו, שאם ינטל החפץ שנסמך ונשען עליו - לא יפול המתפלל. אכן, אם נשען ונסמך ומטיל את כובד משקלו על אותו חפץ עד שאלמלי היו נוטלים החפץ היה הלה נופל, במצב כזה אינו נחשב כעומד ואין תפילתו כדין (שו"ע סי' צד ס"ח, ובנו"כ שם).

למדים אנו מכאן לימוד נפלא - הסיק רבי יצחק:

האדם מתפרנס בזכות התפילה והבטחון בהקב"ה, והתפילה מכונה 'עמידה', שהיא מעמידה אותו על רגליו. ואמת שמותר לו להשתדל ולעסוק במסחר לפרסתו, אבל כל זאת בתנאי שאינו נשען ונסמך על ההשתדלות לגמרי, והיה אם ישען ויסמוך עצמו על ההשתדלות עד שבמידה ולא תועיל השתדלותו יאבד את בטחונו בהקב"ה - הרי זה סימן מובהק שההשתדלות שלו פסולה ואסורה.

נמצאת אומר; אפשר ששני יהודים יהיו בעלי בית חרושת, ושניהם עוסקים כל היום להפעיל ולתחזק את מפעלם, ושואבים את כל פרנסתם ממנו. אך יש ביניהם חילוק גדול. שהראשון בוטח בקב"ה ואינו עוסק במפעל אלא למלא את חובת ההשתדלות, והשני רואה במפעל את מקור פרנסתו.

אבל כלפי חוץ שניהם עושים את אותה מלאכה, וכל היום עוסקים במפעל לפרנסתם.

אימתי מתגלה החילוק ביניהם?

בשעה שהמפעל ייסגר.

לפרנסתו רכש הגאון החסיד רבי יצחק ברייטער ז"ע מפעל משגשג, בצוותא עם סוחר ממולח. המפעל הניב תוצרת נאה מאד והביא לשניהם רווחה כלכלית, אשר הודות לה יכל רבי יצחק להקדיש את מיטב שעותיו לתורה ולעבודה, ולהשפיע מאוצרו לצמאים לדבר ה'.

ברם, הגלגל החוזר בעולם, פגע קשות בעסק המשותף, כל ממונם ירד לטמיון, ולא נותר להם כי אם להכריז על פשיטת רגל מוחלטת.

אחרים במצב דומה היו שוקעים בעצב ובנופלים לזרועות הייאוש, אך לא יהודי כרבי יצחק.

אדרבה, רבי יצחק התעודד והתמלא ליבו שלווה, שמעתה אינו משועבד לדאגת הממון, ובאפשרותו להתמסר להרבצת תורה ברבים ולמלא את כל סדר יומו בשיעורי תורה. ואכן רבי יצחק השליך את מבטחו על ה' בלבדו, בבטחון מוחלט שהוא הזן והמפרנס, ומאותו יום קבע את מקומו בבית ה', ובאמת אמרו עליו שמאז והלאה צהלו פניו ושמחה יתירה אפפה אותו, כשיישוב הדעת ורוגע פנימי נסוך עליו, ולא היה לו בעולמו כי אם ד' אמות של תורה ועבודת ה'.

לקראת חג הפסח שקרב ובא, נכמרו רחמיו של יהודי אמיד ובעל יכולת, ורכש שני שקים מלאים, האחד בקמח והשני בסוכר, והביאם לשם 'קמחא דפסחא' לטטיבל דחסידי ברסלב בוורשה הבירה, שם ישב רבי יצחק ברייטער כמדי יום והגה בתורה, באותו מקום שגם קבע את תפילתו.

השעה הייתה שעת המנחה, זמן שבית המדרש היה מלא מפה לפה. היהודי הלך חש והרגיש שאין מדרך הכבוד להעניק את נדבת ליבו לאותו צדיק לעיני כל הקהל, ועל כן גמר אומר לגשת בצנעה וללחוש על אזנו של העני הגהון את הבשורה הטובה, בדמות שני השקים הממתינים לו בחדר החיצון.

אך להפתעתו לא היה נראה על רבי יצחק הרגשה כלשהיא של חוסר נעימות או בושה קלה, ולא עוד אלא שרבי יצחק השיב לעומתו מילין של הודאה על המתנה האדיבה, ומיד יצא עימו החוצה לראות בעיניו את השקים המלאים, ולא הסתיר מאיש את רגשות התודה למיטיבו ואיש חסדו.

מאמר זה על החסיד הקדוש רבי יצחק ברייטער הי"ד, שהצית את אש הלהבה היוקדת של רביז"ל בארץ פולין, והשקה לרוויה ממימי הנחל נובע מקור חכמה מאות ואלפים מיהודי פולין שלפני המלחמה - שמע הגר"ם שליט"א מאחד ממקורביו וחניכיו של רבי יצחק ברייטער הי"ד, הלא הוא הרב החסיד רבי יצחק גלבך [ליקובער] זצ"ל.

וכאן המקום להביא מכתב נפלא שכתב בעל המעשה בעצמו, רבי יצחק ברייטער הי"ד, באותם ימים שאיבד את מקור פרנסתו, בו מתאר לידידו את המצב, ובין השורות ניכר היטב בטחונו המלא בקב"ה, וכי את כל חיותו הוא שואב מדבריו הבהירים של רביז"ל בכל מצב שיעבור עליו.

וכן כתב רבי יצחק ברייטער:

כולנו אנ"ש מפולין עתה בדחוקת גדול אשר לא תוכל לצייר כלל, כי הקריזים [-משבר כלכלי] גדול עתה בפולין מאד, וביותר בין אנ"ש, כי מעט כולנו בלי שום סיבה על פרנסה ומתפרנסים בדרך השגחה נפלאה ממש ששתייתנו מהתהומות, כמו שמבאר רבינו ז"ל בספרו [ליקוטי מוה"ר"ן סי' ט] שארץ ישראל שותה תחילה, ושתייתה מהתהומות מלשון 'ותהום כל העיר'. ואף אני שבשנה העברה סחרתי הרבה, נשארתי עתה יותר מכולם מחוסר שום סיבה על פרנסה ויושב כל היום בבית מדרשונו, כאשר אספר לך כי בעיתים הללו שלח ה' בדעתינו ענין איך להרים את דגל רבינו ז"ל בעולם ולעשות בתקוה הכלל באופן כזה; דהיינו שיסדנו משמורים וישיבים בבית המדרש כל היום כולו לומדים ספרי רבינו ז"ל בישוב הדעת ובמתינות גדול ומפרשים באר היטב ענין האמונה בהשגחה פרטית על פי דעת רביז"ל שלא להתבלבל מהעובר על האדם ושהכל רמזים להתקרב אליו ית' ולהרחיק מהאדם הכסילות של דרך הטבע.

עד כאן לשונו המופלא של רבי יצחק ברייטער הי"ד. וכעת נביא מכתב נוסף שכתב הרה"ח רבי אהרן לייב ציגלמן, המפיץ הנודע שהדפיס את ספרי רביז"ל לאלפים בארץ פולין, ובו מתאר בלשון ציורית את מצבו של רבי יצחק ברייטער בימים אלו, ואלו דבריו המקוריים של רבי אהרן לייב:

אצל ידידנו הר' יצחק ג"י ברייטער, מיום ערב פסח עד היום, חזרה ציבורי פרנסתו באופן הקודם, היינו שמשמש שלוש פעמים ביום על ביטחון על מסירת נפש. השי"ת ירחם עליו ועל כל אנ"ש. ואף על פי כן הוא זוכה לבוא בכל יום ויום בשעה 11.30 עד שעה 1.30 לדבר דיבורי אמונה והתחזקות ובטחון וכו' על הצד היותר טוב, כאיש מלומד מלחמה...

כאשר הוצאתנו מעבדות לחרות
כן הציילנו וגאלנו
מכל הכנים
הפשיחיתם את הנפש

על אדת פמה ופמה טובה כפולה ומכפלת למקום עלינו: שנאלתנו מהכנים הפשיחיתים את תנפשי ומרבמתנו לחיות בתנינו קדושים ושמורים מפני ריב.

ק"ל הוציא יקו"ל מפיץ מניין המסחר
ת"ד הרב ר' יצחק 02-569.556
סניף תל אביב 077-2011-584

כי גדול מרדכי

הרה"ק רבי מרדכי מנעשכזי זי"ע"א

יומא דהילולא ח' ניסן תק"ס

הרה"ק רבי מרדכי מנעשכזי נולד בעיר נעשכזי בשנת תק"ב לאביו הגאון רבי דוב בער שפירא זצ"ל שהיה ספרא רבא והמזכיר של 'ועד ארבע ארצות'. חוטר היה מגזע תרשישים הגה"ק רבי נתן נטע שפירא זי"ע בעל המגלה עמוקות ולהגה"ק הרבי ר' העשיל מקראקא זי"ע. בהגיעו לפרקו נישא לבת הגאון רבי יוסף מלעשנב זצ"ל מגזע המהר"ל מפראג זי"ע ולמעלה בקודש. לאחר נישואיו עבר לגור בלעשנב עיר מגוריו חותנו שם נתקבל לכהן כרב העיר.

בצעירותו זכה להתקרב להרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאתשוב זי"ע, והוא הביא וקרבו להיכלו של המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע.

קרבה יתירה זכה אצל רבו הרה"ק המגיד מזלאתשוב. מסופר, שקיבל מרבו כלי, ובו היה מחולל נסים ונפלאות כאשר היה מפורר מעט אבק מהכלי ונתן לחולים לשתות והיו מתרפאים. ואמר, שאם רבו היה נתון לו את השולחן אשר ישב עליו, היה ביכולתו להחיות מתים.

רכות מופתי בקרב הארץ

לאחר פטירת רבו החל להנהיג את עדתו, ושמו ושמועו יצא על פני כל הארץ בריבוי מעשי מופתיו ונפלאותיו, שגם בדור הענקים של אז היה זה בגדר חידוש מופלג.

הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זי"ע התבטא עליו כי באותות ובמופתים הוא מעין הבעל שם טוב. תלמידו הרה"ק בעל מאור ושמש זי"ע (שמביא בספרו הרבה מתורת רבו) כותב בענין זה (רימז יום א' דסוכות), שכל המופתים הוא על ידי כח האמונה וזה לשונו: "שמעתי מהרב הקדוש האב"ד דק"ק נשחזי זצוק"ל שעל ידי האמונה יוכל האדם להחיות מתים ולהפוך כסף לזהב ולשנות כל דרכי הטבע, וגם מי שיש לו אמונה האמיתית אינו מתיירא משום דבר ולא יזיקנו שום דבר. ואמונה הוא לשון אמון כמו ואהיה אצלו אמון שהוא לשון המשכה, שעל ידי האמונה האדם ממשיך עליו נועם אור אלקותו יתברך".

במשך שנותיו כיהן ברבנות הערים לעשנב קאוולע ולודמיר, אולם התפרסם בעיקר על שם עירו נעשכזי בה כיהן בסוף ימיו כ"א שנים.

בשלוש השנים הראשונות לשיבתו ברבנות העיר נעשכזי הראה בעולם מופתים בשמים ובארץ נוראים מאוד ובכל הארץ יצא קוום. בימים ההם באו חולים רבים מכל האומות ושכבו בעגלותיהם לפני דירתו, והוא ז"ל נתן להם סגולות וכו' ויהי לפלא גדול. אולם לאחר כמה שנים חדל מכך באמרו: כבר פירסמתי השגחתו יתברך שמו בעולם ואין צריך עוד למופתים...

וכל מעשהו באמונה

הרה"ק הר"ב ממעזבז זי"ע אמר עליו כי ביראת שמים הוא חד בדרא. הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע שאל בשמים מי הוא צדיק הדור, והשיבו לו **מרדכי בן גיטל מנעשכזי**, ומיהר לנסוע אליו. בספר זכרון טוב מביא שהרה"ק מלובלין שמע כרוז מן השמים: מרדכי בן גיטל בלתי לה' לבדו.

כשהיה החוזה מספר סיפורי צדיקים היה תמיד אומר: 'מצוה לסיים בטוב שהרב מנעשכזי היה צדיק גדול'. וכן מקובל בחצרות חסידים, כשצריכים לסיים הלימוד בדבר טוב אומרים: 'דער הייליגער נעשכזער איז געווען א אמתער צדיק א גוטער יוד'.

הרה"ק מנעשכזי גילה לפני הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב

הוא קיבל פניו באהבה ובידידות גדולה, והאריך בשיחה עם רבינו בענין מראות וחזיונות של צדיקים.

לאחר מכן ציוה לערוך סעודה לכבוד רבינו, וביקש שהסעודה תתקיים אצלו בביתו דוקא, למרות שזה זמן רב שלא היה בבית שום תבשיל. ולפליאת כולם אזר את שארית כוחותיו וקם ממיטת חוליו ולבש מעיל העליון של 'גילדן גישטיק' (בגד ארוג חוטי זהב) ונכנס וישב עם רבינו לכבודו, וזה אחרי חצי שנה שלא קם ממיטתו כלל. הוא הושיב את רבינו בראש השולחן בעת הסעודה.

רבינו נשאר לשבות בנעשכזי. אחרי שבת שלח הרה"ק רבי מרדכי פדיון של עשרה אדומים לרבינו (סכום עתק בימים ההם) רבינו סייר לקבל את הפדיון ואמר שרואה שהוא צריך ליתן את כל ממונו עבור פדיון, וזאת אי אפשר לומר לרבי מרדכי כמה יתן, על כן מוכרח שיסתלק, ואמר שהוא ממחר עצמו לצאת מנעשכזי קודם שיסתלק. ביציאתו ליוה את רבינו כבדת דרך, למרות חלישותו כנ"ל, ובחזרתו אמר: "אז איך זאל נישט מער באשאפן ווערן נאר אז רבי נחמן זאל בא מיר איבער טרעטן די שוועל פון טיר איז שוין גענוג" [-אלמלא אתינא לאהי עלמא אלא שר' נחמן יפסיע את מפתן ביתי די!]. בחזרת רבינו לעירו סיפר למהורנ"ת את סיפור התקרבותו של רבי מרדכי לרבו הרה"ק ר' מיכל מזלאתשוב זי"ע.

כל אשר יאמר כי הוא זה

כידוע, בתחילת התקרבותו של מהורנ"ת לרבינו סיפר לו רבינו שלשה סיפורים שבהם רימז לו דברים נחוצים בענין ההתקרבות לרבינו. סיפור אחד מבעל התניא זי"ע ובכך רמז לו שירבה לחדש בתורתו, וכן סיפר לו את סיפור התקרבותו של הרה"ק רבי מיכל מזלאתשוב לרבו הבעל שם טוב הקדוש זי"ע ובהו כיוון למחשבתו שחשב אז מהורנ"ת. וכן סיפר לו מעשה מהרה"ק מנעשכזי בו רמז לו עד כמה יש לשים לב לכל דיבור ודיבור של הצדיק ולא לחשוב שהם דיבורים בעלמא ח"ו.

וכה סיפר לו רבינו:

פעם הגיע אל ר' מרדכי אחד מחסידיו, והתאונן לפניו על גודל דחקו וחוסר פרנסתו שאין לו אפילו כדי לשלם שכר דירה וביקש את ברכתו. אמר לו רבי מרדכי חפץ אני שהבית שאתה דר בו יהיה שלך. החסיד חזר לביתו וציפה לישועת ה'. דירתו היתה ממוקמת בבית משותף שהיה מחולק עם עוד כמה שכנים כפי שהיה מקובל באותם ימים, ליד הבית היתה אכסניית אורחים שאף היא היתה שייכת לבעל הבית של הבנין כולו. ביום מן הימים נפטר בעל הבית ובניו ירשו את הבית, מאז הורע מזלו של המקום ויצא עליו שם רע שבאכסניה מסתובבים רוחות ושאר מרעין בישין רח"ל, דבר שגרם שלא ירצה שום אדם לבא ולהתארך באכסניה, כי מי ירצה ללון במקום משכן הרוחות... וכך ירדו מטה מטה עד שנאלצו למכור את המקום, כעבור זמן נפטר הקונה, וכך אירע עם כל מי שקנה את בית האכסניה שנפטר לבית עולמו. המצב הלך והידרדר ואף השכנים שגרו בבנין נטשוהו ועברו להתגורר במקומות אחרים. היו רשעים ביראם פן יבולע להם ויפסידו את כל רכושם, מיהרו להציע את הדירה ובית האכסניה למכירה לכל המרבה במחיר, אך עקב הנסיבות לא היה מי שיחפץ לקנות מקום ביש כזה. באין קונים החל המחיר לרדת יותר ויותר, החסיד בראותו זאת נזכר במאמר רבו שאמר לו שרצונו שכל הבית יהיה שלו, ואכן קנה את הבית והאכסניה בסכום נמוך מאד, ומאז החל קרנו לרום ובית האכסניה שב כמקדם לארח אנשים כאשר עוברי

זי"ע כי ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה סביבותיו אין עושים מן השמים נגד רצונו.

חסיד אחד שהיה נוהג לנסוע לנעשכזי תמידיו כסדרם והיה חבירו מקניטו ומרבה לצערו בדברים מה התועלת מהנסיעה לצדיק ומה הוא פועל בנסיעתו וכדומה, היה החסיד טוען לעומתו ומשדלו שייצטרף אליו לנסיעה או אז יבין וייווכח במו עיניו בגודל התועלת הנרצה מהנסיעה לצדיק, כאשר תכפו עליו הדברים ועמד בסירובו הציע לו החסיד ואמר: באם תיסע ולא תרגיש מאומה אזי אהדל גם אני מהנסיעות. בשמוע המתנגד כך, נעתר והחליטו לנסוע לקראת חג הסוכות. בהגיע ליל החג כשאך נכנסו לסוכת הרבי, התעלף המתנגד ובקושי רב העירוהו, כששב לעשתונותיו סיפר המתנגד שבכניסתו לסוכת הרבי זכה לראות את האושפיזין הקדושים ומכך התעלף... למוטר צדיין שאותו מתנגד הפך לחסיד נלהב. מאידך, חבירו החסיד חלשה דעתו על כך שהוא לא זכה לראות את האושפיזין, פנה החסיד אל הרה"ק מנעשכזי וטענתו בפיו: מדוע ייגרע חלקי מחברי שעד לא מכבר לעג לכל עניני החסידות ומיד שבא והגיע זכה לגילויים שכאלה לראות את האושפיזין, ואני שמגיע לכאן זה כמה לא זכיתי לכך? השיבו הרה"ק ואמר: לאותו יהודי מתנגד מוכרח הייתי להראות דבר מה על מנת למשוך את לבו ולקרבו לדרך החסידות, אך אתה אינך צריך לכך כי מאמין אתה שהאושפיזין נמצאים בסוכה, ואדרבא שלך גדולה משלו שאמונתך תמימה ואין לה גבול והיא גדולה מראיה פשוטה.

וכך כתב תלמידו הרה"ק בעל מאור ושמש משמו בספרו (פרשת כי תבוא): "שמעתי מהרב הקדוש האב"ד דק"ק נשחזי זצוק"ל שאמר שענין נסיעת אנשים אל הצדיקי הדורות הם על כמה פנים, מהם מי שנוסע ללמוד שיוכל להתפלל בדחילו ורחימו כראוי, ומהם מי שנוסע עבור לימוד תורה לשמה, ומהם מי שנוסע ללמוד ממנו מדרגות. ואולם כל זה אינו הכיוון העיקרי, והנסיעה העיקרית היא לבקש את ה' לידע ולהיוודע ממציאות אלקותו יתברך, ודבר זה אין לו שיעור וערך כלל, וכל אשר יוסיף להיוודע מהשגת מציאותו יתברך יוסיף לידע שעדיין לא השיג כלל, ולזה יוסיף כי יום לבקש את ה' יותר ויותר".

כי הנה המלכים נועדו

קשרי ידידות עזים שררו בין רבינו זי"ע להרה"ק מנעשכזי. כשחזר רבינו מארץ ישראל בשנת תק"ס, ביקר אצל כמה וכמה צדיקים, ביניהם הרה"ק בעל התניא זי"ע, הרה"ק רבי צבי הירש מאליק זי"ע, וכן ערך ביקור מיוחד אצל הרה"ק רבי מרדכי מנעשכזי זי"ע. באותו זמן חלה רבי מרדכי בחולי קשה רח"ל, במשך מחצית השנה היה סגור בחדר אפל אשר השמש לא חדר לשם כי לא היה כוחו לסבול אפילו את קרני השמש, וכך שכב בחולשת גדולה, גם נבצר ממנו לטעום מאכלים מבושלים ואפילו ריח של תבשיל הפריע לו, את מעט המרק שלגם היו מוכרחים לסגן כמה וכמה פעמים עד שלא נשאר בו ממשות כלשהו ובה השקוהו בכדי להחיות נפשו. בכל ביתו נמנעו מלבשל תבשילים כדי לא לצערו. ראה רבינו ז"ל שימיו של הצדיק מנעשכזי ספורים עלי אדמות, והזדרז למהר ולבקרו בחיים חיותו, ואכן רבינו הגיע אליו חמשה ימים בלבד קודם פטירתו.

כשבישרו להרה"ק ר' מרדכי על בואו של רבינו, נתמלא שמחה גדולה וגלויה, חיות חדשה ננסכה בו, הוא נהג בו כבוד גדול עד למאד והתבטא שרבינו החיה אותו ממש.

הזלנות פסח

נערך ע"י הרדה"ג ר' משה כהנרי"ק בראנדסארפער שליט"א

דינים ומנהגים לשיביעי של פסח

סעודת הלילה

ביום טוב חייבים בלחם משנה כמו בשבת, ונוהגים לבצוע על המצה העליונה הן בלילה והן ביום, ולא על התחתונה כמו שעושים בליל שבת (סי' רעד ס"א).

וכתב **ביסוד ושוורש העבודה** (שם): מנהג חסידים הראשונים שהיו נעורים כל הלילה הזה לספר הניסים והנפלאות של בוראנו יתברך שמו ויתעלה עשה בלילה הזה לישראל עם קדושו, הנמצאים במדרשים ובספרים ובמזמורי תהלים המדברים מענין יציאת מצרים וקריעת ים סוף, וקוראים פרשת בשלח עד אחר כל השירה, אשרי להם ואשרי חלקם. ע"כ. וכן מובא במנהגי ארץ ישראל להגה"ק מהר"ם גאלאנטי ז"ל שהיו נוהגים לומר שירה בחצות הלילה ולרונן ברינה של תורה עד הבוקר. ונהרא נהרא ופשוטיה.

שחרית

כתוב **בימי מוהרנ"ת** (ח"ב ע"א) 'דרכינו תמיד בברסלב להתפלל ביום שיביעי של פסח בבוקר השכם מאוד, מעלות השחר ממש כאשר נוהגים כל זרע הבעל שם טוב ז"ל והנלוים עליהם'. ובפרי עץ חיים (שער חג המצות פ"ח) מובא שבליל שיביעי דפסח טוב לקום קודם אשמורת הבוקר ולקרות סוד קריעת ים סוף והאיירא בזוהר.

כתב **בהנהגות משמרת שלום** (אות ע"א) שיש להיזהר לבוא מוקדם לבית המדרש בשיביעי של פסח כדי להספיק לומר השירה בציבור, וזה לשונו: 'דבר זה צריך מוסר גדול בימינו שמאחרים לבוא לבית הכנסת, ואין זה נכון בכל ימות השנה שאינם שמים על הלב גודל הענין להתפלל פסוקי דמרה, כל שכן בשיביעי של פסח שעיקר המנהג לפרסם הנס ברבים בציבור'. ובמשנה ברורה (סי' נ"א סק"ז) הביא את דברי הזוהר הקדוש: 'אמר שירת הים בשמחה וידמה בדעתו כאלו באותו היום עבר בים והאומר בשמחה מוחלין לו עוונותיו'.

הלל

בשיביעי של פסח אין אומרים הלל שלם רק חצי הלל מפני שבו ביום נטבעו המצרים ואמר הקדוש ברוך הוא מעשי ידי טובעין בים ואתם אומרים שירה לפני (משנ"ב סי' תצ סק"ז). ועוד, שכיון שאין יום זה חלוק בקרבנות משאר הימים ואינו רגל בפני עצמו אין אומרים הלל שלם כמו בימי חול המועד (סי' תרמד סק"ד).

קריאת התורה

נוהגים לעמוד בשעת קריאת התורה כשקורים שירת הים, מפני שהוא דומה להלל שמצוותו לומר בעמידה (קצוה"ש סי' פד אות כב). ואין מחלקים את פרשת השירה לשני עולים (שערי אפרים ש"ז דין כו).

יזכור

בשלש רגלים ביום טוב אחרון של חג נוהגים להזכיר נשמות ולומר 'יזכור', ובמשנה ברורה (סס"י תצד) הביא הטעם שבכל פעם שקוראים בחוץ לארץ פרשת 'כל הבכור' אומרים 'יזכור' משום שיש בקריאה זו מתנת יד שנאמר בה 'איש כמתנת יד', ונודדים צדקה בעד המתים לפי שהמתים יש להם כפרה על ידי צדקה (עסי' תרכ"א סי'). ואנו בני ארץ ישראל מקדימים לאמרו בשיביעי של פסח וביום ראשון של שבועות אף שאין קוראים פרשת 'כל הבכור'. ונוהגים שהשמש מכריז 'יזכור', וכל מי שאינו אומר יזכור יוצא מבית הכנסת מחשש עין הרע (שערי אפרים ש"ז אות לב).

שבאים מבית המדרש קודם קידוש כדי שיהא סמוך לסעודה (התבאר בארוכה בגליון 237).

ביום טוב האשה מברכת קודם ההדלקה 'אשר קדשנו במצותיו וציונו להדליק נר של יום טוב', ונוהגים שגם ביום טוב פורשת האשה ידיה על פניה בשעת הברכה אף שמברכת קודם (קיצור שו"ע סי' ע"ה ס"ד). ואין מברכים שהחיינו ביום טוב שיביעי של פסח בשעת ההדלקה, שאינו רגל בפני עצמו. ויש להיזהר שלא לכבות את הגפרור לאחר ההדלקה, רק יש להניח את הגפרור על השולחן כדי שתכבה האש מעצמה (עי' סי' רסג ס"ו, ביה"ל סי' תקצו ד"ה ספק, ומש"כ בכה"ח סי' תקיד ס"ק קיב לא שייך ביו"ט ז' של פסח).

יש להעדיף להדליק נרות של יום טוב במקום שאוכלים ולא במקום שישנים, דביום טוב עיקר חיוב ההדלקה הוא על שעת הסעודה (התבאר שם). ואשה ששכחה ולא הדליקה יכולה להדליק בברכה כל זמן שלא סיימו הסעודה, ואם נזכרה לאחר סתימו הסעודה לא תדליק בברכה (ואם אינה נהנית אפשר דהוי נר של בטלה).

הודו במנחה

יש חילוקי מנהגים אצל החסידים אם אומרים הודו בערב יום טוב שיביעי של פסח, שהבעל שם טוב הקדוש תיקנו לומר בערב שבת ולא בערב יום טוב כמבואר במאור עינים (סוף פר' בשלח) ובלקוטי הלכות (ברכת הודאה ה"א), וכן הוא בביסוד התניא שאין אומרים הודו בערב שיביעי של פסח. אמנם בליקוטי מהרי"ח (ח"ג עמוד קלא) הביא בשם הייטב לב ז"ע שבערב שיביעי של פסח אומרים הודו, אף שאין אומרים בשאר ימים טובים. וכך אנו נוהגים, ומרגלא בפומייהו דאינשי שהיא מחמת הנס שאירע להבעל שם טוב הקדוש ביום זה, שאז תיקן לאמרו בכל ערב שבת.

תפלת מעריב

כתב **ביסוד ושוורש העבודה** (ש"ט פ"ט) 'בליל שיביעי של פסח יכין אדם עצמו לומר ברכת אמת ואמונה בהודאה גדולה ובשמחה גדולה ועצומה במחשבתו, שעיקר הנס בלילה הזה היה שנבקעו מימות שבכל העולם עם מי הים ועברו בני ישראל בתוך הים ביבשה, והמצרים נטבעו בים, והתעוררות נסים ונפלאות אלו בעולמות העליונים בכל שנה ושנה בלילה הזה, ובהזכיר האדם למטה ניסים ונפלאות אלו בלילה הזה בכוונה ושמח שמחה עצומה בלבו ובמחשבתו באלהותו יתברך שמו ויתעלה זכרו לעד, מתעורר בזה גדולתו ורוממותו של הבורא יתברך שמו ויתעלה בכל העולמות, וביחוד תיבות המעבידי בניו בין גזרי ים סוף כו' וראו בניו גבורתו כו' יאמר בהתלהבות גדול יותר ויותר ובהודאה עצומה במחשבתו עד חתימת הברכה ברוך אתה ה' גאל ישראל'. ע"כ.

קידוש

בקידוש אין אומרים שהחיינו (סי' תצ ס"ז). ומי שטעה וברך שהחיינו נחלקו הפוסקים אם מהווה הפסק בין ברכת הגפן לשתיה וצריך לחזור ולברך בורא פרי הגפן, ולכן במקום שאפשר ישמע מאחר 'ברכת הגפן' וישתה, ואם לאו ספק ברכות להקל (עי' סי' רע"א מג"א ס"ק לב ובגליון רע"א, וע"ע סי' רחצ ס"ה בבית"ל שש"כ ח"ב פמ"ז המ"ג). אבל ברכת קידוש ודאי יצא ואין צריך לחזור. ואם נזכר לאחר שאמר 'ברוך אתה השם' לא יגמור 'למדין חוקין' כדי שברכתו לא תהיה לבטלה, אלא יפסיק מיד וישתה מן היין ואחרי שתיתו מן היין כשיעור, יאמר 'ברוך שם'.

המצוה בתורה

שבעה פעמים נזכר בתורה היום טוב של 'שיביעי של פסח'. בפרשת בא כתוב ארבע פעמים: 'שבעת ימים מצות תאכלו... מיום הראשון עד יום השביעי' (יב טו). וביום הראשון מקרא קדש וביום השביעי מקרא קדש יהיה לכם (שם טז). 'בראשון בארבעה עשר יום לחדש בערב תאכלו מצת עד יום האחד ועשרים לחדש בערב' (שם יח). 'שבעת ימים תאכל מצת וביום השביעי חג לה' (יג ט). בפרשת אמור כתוב: 'הקרבנות אשרי לא' 'שבעת ימים ביום השביעי מקרא קדש כל מלאכת עבדה לא תעשו' (כג ט). בפרשת פנחס כתוב: 'וביום השביעי מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבדה לא תעשו' (כח כה). בפרשת ראה כתוב: 'ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת לה' אלקיך לא תעשה מלאכה' (טז טז).

אינו רגל בפני עצמו

אף שיביעי של פסח הוא יום טוב גמור שאסור בעשיית מלאכה, אינו נקרא 'רגל' בפני עצמו כמו שמחת תורה, אלא הוא המשך וסיום של חג הפסח העבר. ולכן: אין מברכים שהחיינו על היום בשעת קידוש, ואומרים בתפילה ובקידוש 'יום חג המצות הזה זמן חרותנו' כמו בכל ימי החג (סי' תצ ס"ז), ואין אומרים רק חצי הלל כבשאר ימי חול המועד (סי' תצ ס"ד). בזמן חז"ל לא היו נוהגים לעטר את השוק בפירות בערב החג כמו שהיו עושים בשמחת תורה, לפי שאינו רגל בפני עצמו (סי' תקלט סק"ז). ומטעם זה מותר לעשות הקזת הדם וכל שאר טיפולים רפואיים בערב שיביעי של פסח, אף שבשאר ערב יום טוב צריכים להיזהר בכך (סי' תסח ס"ק לח).

טבילה בערב יום טוב

מצוה להתרחץ בערב יום טוב שיביעי של פסח לכבוד היום כמו בשאר ימים טובים, וכתבו הפוסקים שבכל ערב יום טוב נכון גם לטבול במקוה כדי להיטהר לרגל, שחייב אדם לטהר את עצמו ברגל (עי' משנ"ב סי' קכ"ח ס"ק קסה), אלא שבזמנינו אין זה חיוב גמור שאנו טמאי מתים ואין לנו אפר פרה (רא"ש יומא פ"ח סי' ד). ויש להסתפק אם בשיביעי של פסח שאינו רגל בפני עצמו שייך ענין זה. ומכל מקום מאחר שאנו נוהגים לטבול בכל ערב שבת ודאי לא גרע יום טוב שיביעי של פסח משאר שבתות. ובספר הקדוש אמרי פנחס (י"ז אות רפז) כתוב שהרה"ק רבי פנחס מקוריץ ז"ע ציוה במיוחד ללכת למקוה בערב שיביעי של פסח מחמת מעשה שהיה.

נר נשמה

אלו שנוהגים להדליק נר נשמה ביום טוב שאומרים 'יזכור', יש לזכור להכין נר נשמה ולהדליקם מבעוד יום קודם כניסת החג. ומי ששכח להדליק נר נשמה מערב יום טוב יכול להדליקו ביום טוב בבית הכנסת ליד עמוד התפלה של החזן (סי' תקיד ס"ה בבית"ל).

משמוש בגדים

יש לזכור למשמש בגדים מבעוד יום, שיתכן שנשארו חפצי מוקצה בבגדי יום טוב שהיה לבוש בהם בימי חול המועד (סי' רנב משנ"ב ס"ק נה).

הדלקת הנרות

יש נוהגות להדליק נרות של יום טוב מבעוד יום כמו בשבת, כדי שיתכף בכניסת היום יהיו נרות דולקות לכבוד יום טוב. ויש נוהגות להדליק בכל יום טוב את הנרות בלילה לאחר

כריעה במודים

המשנה ברורה (שם סק"ב) הביא לשון המגן אברהם הנ"ל והוסיף: 'כשאומר מודים יכרע ראשו וגופו כאגמונו בבת אחת, ומקור דבריו הוא משו"ת בית יעקב הנ"ל, ורצה לומר דרך בכריעה של 'ברוך אתה' מחלקים את כריעות הגוף והראש לשני שלבים על פי המז הזהיר הנ"ל, אבל בכריעה של מודים עושים את כריעת הגוף והראש בבת אחת, ורצה לומר שכורעים עם הברך הגוף והראש בבת אחת. ונראה שכך הדין גם בכריעות שעושים קודם הג' פסיעות שעושים את הכל בבת אחת (יש שהבינו כוונת המש"ב שא"צ כריעת ברכיים במודים, וזה אינו נכון).

אכן **בכף החיים** (שם סק"א) כתב שהגם שמדברי האריז"ל בשער הכוונות משמע שבמודים אין עושים רק כריעה אחת, דקדק **הרש"ש בסידורו** מדברי האריז"ל במקום אחר שגם במודים יש לעשות שתי כריעות, כשאומר 'מודים אנחנו לך' יכרע גופו, וכשאומר 'אתה הוא' יכרע ראשו, וכן נהגו המקובלים בישיבת בית אל בירושלים.

הזקיפה

בשולחן ערוך (שם ס"ו) כתוב שהזקיפה צריך להיות בנחת, קודם הראש ואחר כך הגוף, כדי שלא ייראה עליו כמשאוי. **ובכף החיים** (שם) כתב דלפי האריז"ל יש לעשות הזקיפה בשני שלבים קודם הגוף ואחר כך הראש. ונראה שאם זוקף הברכיים בתחילה ואחר כך הראש ואחר כך הגב והבטן יוצא ידי כולם.

זקיפה בשם או קודם

נחלקו הפוסקים אם הזקיפה צריך להיות בשעת אמירת השם או קודם לו, **רש"י** (ברכות יב.ד"ה כשהוא) **והטור** כתבו שיש לעשות הזקיפה בשעת אמירת השם, על פי הפסוק 'ה' זוקף כפופים'. ואילו **הראב"ה** (ברכות ס"ו לט) כתב שיש לזקוף לפני אמירת השם, ובשעת אמירת השם צריך כבר להיות זקוף ועומד מפני כבוד ה' על פי הפסוק כמו שכתוב 'מפני שמי ניחת היא' ודרשו **בירושלמי** (ברכות פ"א ה"ה) שקודם שמזכיר את השם כבר ניחת היא. וכן פסק **בקיצור שולחן ערוך** (שם).

שב'ברוך' כורעים עם ה'ברך', וב'אתה' מכופפים את הראש, ויש להסתפק האם שוחים את הבטן ביחד עם הברכיים בתיבת 'ברוך' או ביחד עם הראש בתיבת 'אתה'.

ובאמת יש בזה שני מנהגים: **במגן אברהם** (סי' ק"ג סק"ד) הביא את דברי הזהר הנ"ל בשם **השל"ה** (מס' תמיד ע"ח) בלשון זה: 'כשיאמר ברוך יכרע ברכיו וכשיאמר אתה ישחה עד שיתפקקו החוליות'. ויש לדייק, שלא כתב לכופף את הראש בתיבת 'אתה', רק לשחות עד שיתפקקו החוליות, ומשמע שרצה לומר שבתביבת אתה ישחה 'הבטן והגב' וממילא יכופף גם הראש. ולפי הבנה זו נשתרבה מנהג אצל הרבה אנשים שבתביבת ברוך כורעים רק עם הברך [כופפים את הברך פנימה והגוף נשאר זקוף], ובתיבת אתה שוחים עם הבטן והראש. וכן נראה מלשון **החיי אדם** (כלל כג.ד"ו ב) **וקיצור שולחן ערוך** (סי' יח ס"ב).

אמנם בלשון **השל"ה** בפנים כתוב: 'כשאומר 'ברוך' יעשה כריעה ברכיים, וכשאומר 'אתה' ישתחוה **בראשו** עד שיתפקקו כל חוליות שבשדרה'. הרי שכתב שב'אתה' משתחוה 'בראשו', ולפי זה ניתן לומר שבתביבת 'ברוך' עושה כריעה עם הברכיים והגוף ביחד, שכורע עם חלק המתננים של הגוף [מבליט את חלק המתננים כלפי חוץ כמי שרוצה לישב, והברכיים והבטן נכפפים פנימה], ובתיבת אתה שוחה את חלק העליון של הגוף עם הראש עד שמתפקקים החוליות. ולפי זה מובן גם מה שכתוב **בשולחן ערוך** כמה פעמים לשון 'כורע' על שחיית הגוף, ששחיית הגוף שהולך ביחד עם תנועות הברכיים נקרא כריעה, ואילו אם שוחים את הגוף בעוד שהרגליים ניצבים ועומדים אין זה דרך השתחוואה וכניעה.

כך מובא גם **בשו"ת בית יעקב** (סי' קכז) שבכריעות של 'ברוך אתה' יש לעשות שתי כריעות, ב'ברוך' כריעת הגוף, וב'אתה' כריעת הראש. ומשמע מלשון זה דשחיית הגוף הוא ביחד עם כריעת הברכיים. **ובשער תשובה** (סק"ה) הביא שכדבריו כתבו **תלמידי האריז"ל**. וכן העלה **בשו"ת דברי יציב** (סי' סג) שבכך יתיישבו כל לשונות הפוסקים (וכ"ה בלקיטוי מהר"ח).

בהרת קודש, ושגן קמיה המאור הגדול לממשלות התורה והחסידות, ודוש טוב לעמו - מדברות קודש, משר ארחות בהתקת השמועה, מינה של תורה שדעת זקנים נוהג הימנו, מנחיל אהבת תורה לעורים בראת שמים טהורה, מליבז הלכות דברי החסידות ובתורת הח"ן בכתר נהורא, מדריך ומורה במסילות ישרים, מכניס רוח חיים לעודים, עינו וליבו למען הצלחת מוסדותינו, עמוד צלותהון ישראל בתפילותיו הוכים, הודה של ירושלם זיוה ותפארתה

קט"ר
אברהם אבינו ציינו
ציינו
ט"ט

נראה מוסדותינו זיוה ותפארתה

אשר זה כמה עומד לימינו, להרים קרן התורה והיראה בקרב קהלתנו, להיות שהמשכת קיום התורה הוא כל רצונו ומנמתו. ברוך יאמרו מברכים לעומתו, ובפרט כעת אשר היטה לב ונפש להעמיד בסיס תמיכה מאחב"י אשר בארצות הגולה למען העמדת מצודי היראה בקהילתנו, ובייחוד בימי חג הפסח האלו אשר נטה חסד עם משפחות בני הקהילה למען יוכלו לקבל את החג מתוך הרחבה.

מצלאן אנו קמיה קודשא בריך הוא, יא עווא שיוכה כתי"ר שליט"א להמשיך שרשת הדורות כאות נפשו הטהורה, עוד רבות בשנים ושנים ורעננים לשאוב מאר מעיין גנים, מתוך בריות נופא ונהורא מעליא, ולהגדיל תורה ולהאדירה, על מי מנחות עלות להלל, ויוחג את חג המצות בביצות יחד עם כל בני המשפחה וקהילתו הרוממה, עדי קול מבשר שמעי שיעוה, ויקוים הייעוד 'מלאה הארץ דעה', בבניין בית הבחירה, לאכול שם מן הובאים ומן הפסחים, בקבלת פני משיח צדקנו אכ"ר.

הסברכים בהעדרה ודגשי הוקרה והודאה
רבנו ותלמידיהון הנהגת המוסדות

שביום טוב אין להחמיר בזה.

מעיקר הדין היה מותר לאכול חמץ לאחר צאת הכוכבים קודם ברכת המזון, וביאר **בשולחן ערוך הרב** (סי' תצ"א ס"ג) שאין צריך להוסיף מחול על הקודש רק בשבייתה ממלאכה, אבל לענין שאר דברים התלויים בקדושת היום וכל שכן איסור אכילת חמץ שאינו תלוי כלל בקדושת היום אין צריך להוסיף מחול על הקודש. אבל כתב **המשנה ברורה** (סק"א) שלמעשה אין נכון לאכול חמץ באמצע הסעודה משום שלא יוכל לומר יעלה ויבוא דהוי תרתי דסתרי. אבל קטניות וכל שכן שרויה מותר תיכף לאחר צאת הכוכבים.

הבדלה

הרמ"א (סי' רצ"ו ס"ב) כתב שנוהגים להבדיל במוצאי שביעי של פסח על שכר של גוי משום שהוא חביב שלא שתהו כל ימי הפסח. וכן מובא **מהגר"א** זי"ע שהיה מבדיל על כוס שיכר חמץ כדי לעשות היכר בין זמן האסור ומותר בחמץ (תו"ה שמות יב קסח). אבל **בשולחן ערוך הרב** (שם ס"ג) כתב שמי שאינו חביב עליו שיכר כל כך יש לו להבדיל על יין, ובמקומותינו שהיין גדל שם והיין הוא חמר מדינה אין להבדיל על שום משקה אחר חוץ מיין גם אם הוא חביב עליו ביותר. **ובכף החיים** (סי' ק"כ) כתב שלפי סודם של דברים צריך להבדיל דוקא על יין.

ונפאר במחשבתנו מה שצינו ברוך הוא עליו ועשה לנו נסים בזמן ההוא, שאם יהיה האדם טרוד במלאכתו לא יהיה לו פנאי לחשוב בשום דבר'.
וכיון שרמזו יום טוב זה בשם 'עצרת', על כן יש להקצות חלק נכבד מהיום של שביעי של פסח ללימוד התורה ולתפלה, ואחר כך יש לקיים גם 'עצרת תהיה לכם' לסעוד סעודה הראוי לכבוד היום בריבוי בשר ויין.

סעודה שלישית

ביום טוב אין חיוב לאכול רק שתי סעודות אחת בערב ואחת בבוקר (שם). אבל בשביעי של פסח נוהגים החסידים לאכול סעודה נוספת בסוף היום, כסעודת הודיה על הצלת הבעל **שם טוב** הקדוש בנסיעתו לארץ ישראל, ונוהגים אנ"ל לספר המעשה ותוקף הנס בסעודה זו. וגם **הגר"א** זי"ע היה נוהג לאכול סעודה נוספת בסוף היום מפני חביבת מצות אכילת מצה שזמנה הולך לו (מעשה רב אות קפה).

נחלקו הפוסקים אם בסעודה זו שאינה חיובית חייבים בלחם משנה, דאילו בשבת פסק **הרמ"א** (סי' רצ"א ס"ד) שאם סועד הרבה פעמים צריך לכתחילה לחם משנה בכל סעודה, ולפי זה דעת **הגרש"א** ז"ל (ש"ש ח"ב פ"ה הע"ו) שגם ביום טוב יש להחמיר כן, וכן כתב **הכף החיים** (סי' תקכ"ט ס"ק כא) דיום הוא שחייב בלחם משנה. אכן **בשו"ת שבט הלוי** (ח"א סי' ע"ו) דעתו

מוסף

שונה ההזכרה בתפילת מוסף של יום טוב שביעי של פסח משאר ימים טובים, שבכל יום טוב מזכירים 'מקרא קודש ואיסור מלאכה' תוך כדי הזכרת הקרבן, ואילו בשביעי של פסח אין מזכירים רק את קרבן מוסף כמו שאר ימי חול המועד ואין מוסיפים הפסוק של 'וביום השביעי מקרא קודש יהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו'. **והלבוש** (סי' תצ"ט) תמה על זה ויעויין בדבריו מה שניסה ליישב המנהג.

עצרת

יש מצוה לעסוק בתורה עד חצי היום כפי שנפסק **בשולחן ערוך** (סימן תקט"ט ס"א) שבכל יום טוב צריכים לחלק את היום חציו לה' וחציו לכם, לפי שנאמרו שני פסוקים 'עצרת תהיה לכם' ו'עצרת לה' אלקיך', ועל כן צריך להיות חציו לבית המדרש וחציו לסעודה.

דבר זה נוהג במיוחד ביום שביעי של פסח שבו כתוב 'עצרת לה' אלקיך', שיום טוב זה דומה לשבועות ושמיני עצרת שנקראו 'עצרת' שאין בהם מצוה נוספת לעסוק בה מלבד איסור מלאכה של יום טוב, (דאילו מצד חיוב אכילת מצה היא שיה לשאר ימי הפסח). וזהו תוכן היום טוב לעשות עצירה ביום הזה ולהודות לה' על הניסים, כפי שכתב **החינוך** (מצוה רצ"ו) משרשי המצוה 'שנחשוב בענין המועד בנס שנעשה לנו בו, ונהלל

ר' העניך

ר' העניך ואחיו ר' יעקב היו שניהם מתלמידי מוהרנ"ת. ובעת המחלוקת הקשה והמרה על מוהרנ"ת, היה עליהם מחלוקת גדול על התקרבותם לדרך רבינו, ומוהרנ"ת במכתביו חזקם ואימצם.

והרי שניים מהמכתבים בהם נזכר ר' העניך במכתבי מוהרנ"ת דשנת תקצ"ה (בעת המחלוקת הגדולה) וז"ל: "מוצש"ק אור ליום א' צו תקצ"ה ברסלב... ושלוש רב לכל אנ"ש באהבה רבה ורחימתן עזיזא כמאז ומקדם וכו', ונא לכתוב לי מכל אחד ואחד ומר' יעקב חתן ר' משה חיים דיינא ואחיו ר' העניך וכו'" (סי' קע"ח). "ד' שלח תקצ"ה. אהובי בני חביבי קיבלתי מכתבתך עם האגרת מר' העניך עם הב' זהובים (סי' קפ"ח, כנראה ששלחו לפדיון נפש למוהרנ"ת).

ר' הערא

ר' הערא היה מידידי מוהרנ"ת, ומוזכר בעלים לתרופה וז"ל: "ב' פקודי תקצ"ג. גם האגרת מידידי ר' הערא נ"י והיה לי לנחת" (סי' ק"ג).

ר' העשיל מטעפליק

ר' העשיל היה מאנ"ש בעיר טעפליק, ומוזכר בעלים לתרופה שקיבל פני מוהרנ"ת בעת המחלוקת הגדולה, ביום תענית אסתר בשנת תקצ"ה באומאן.

וז"ל: "גם ר' העשיל מטעפליק הוא עתה פה, וגם בטעפליק נתעורר מחלוקת גדול, אך שם הוא קצת בחסד כי ב"ה הצד שלנו בתוקף גנדם" (סי' קע"ח).

ר' זאב מוויניצע

ר' זאב מוזכר בעלים לתרופה, וז"ל: "א' מטות מסעי תקצ"ה ... בתוך היסורים הנ"ל וגם פרנסתי דחוקה מאד, ונוסף לזה הוצרכתי ללוות על הנ"ל, וגם אני צריך לעשות כל הוצרכות נישואי בני שיח'י. ובתוך כך הרחיב לי השי"ת שהגיע לי אגרת מוויניצע מר' זאב ושלח לי עשרה רובל כסף, אם אמנם הוא סך מועט מאד עם כל זה ראיתי בזה נפלאות ה' כי חסדי ה' לא תמנו" (סי' קצ"ב).

עורך ע"י הרה"ח רבי נחמי שווארצמן שלישי בעמקים יאצרות עלים לתרופה.

ר' זאב מפעטערבורג

ר' זאב מפעטערבורג היה מאנשי שלומנו, ובא לעזר למוהרנ"ת בהדפסת ספרי רביז"ל בשנת תקצ"ד כמסופר בעל"ת וז"ל: עש"ק תולדות תקצ"ד, והנה תקבל האגרת הרצוף פה לפעטערבורג ותראה לשלחו בזריזות, כי הוא עסק גדול וזכות הרבים וכו'".

וממשיך וכותב שם דברי חיזוק, ובתוך דבריו הוא מזכיר את ר' זאב: "גם בפעטערבורג כפי מה שעומד עתה ר' זאב הונתב אליו כפי מה שאתה יודע קצת, גם שם יש תקוה מכל שכל וכל שכן וכו', כי באמת כל הדברים שדיברתי אליו הם דברי אמת וצדק שבאמת כן רביז"ל בדבריו גם עליו וכו'" (סי' ק"ב).

וכן נזכר עוד במכתב אחר: "א' ויצא תקצ"ד... וכן בכל מה שכתבתי לי מר' נחמן ומר' זאב מפעטערבורג וכו' הכל הוא צמיחת קרן ישועה בחסדו הנפלא" (סי' קכ"ב).

ר' זאב ליובארסקי

ר' זאב ליובארסקי היה אחיו של חתן רבינו רבי זלמן, ושניהם היו בני הרה"צ רבי יעקב יוסף ליובארסקי זצ"ל מחותנו של רבינו ז"ל.

ר' זאב שהיה מכונה בשם ר' וואלף פייגע'ס, היה מתלמידי מוהרנ"ת וקיבל ממנו הדרכה בעבודת השי"ת כמוזכר בימי מוהרנ"ת (ח"ב סי' ל"ד) בעת שהגיע מוהרנ"ת לטשערין לביית ידידינו הוותיק הנגיד מו"ה ר' יעקב יוסף נ"י (מחותנו של רביז"ל) שם הוא תמיד אכסניא שלי", וכתב שם וז"ל: "אחר כך דיברתי הרבה עם ר' זאב בן ר' יעקב יוסף מרבינו ז"ל, וגם קיבל אצלי חידושים שלי בהם וכו'", עיי"ש.

זכר ר' זאב להיות נוכח בעת הסתלקות מוהרנ"ת ז"ל, כנזכר במכתב אנ"ש מברסלב שסיפרו ממה שעבר בעת פטירת מוהרנ"ת לאנ"ש לטשעהרין שבא לפני מוהרנ"ת ז"ל, ור' דוד מטולטשין ז"ל על עמד לפניו ולא היה יכול לראות פני מוהרנ"ת ואמר אדמו"ר (מוהרנ"ת ז"ל) נישט פאר שטעל וועלוועלין, לאז ער מיך כאטש אנקוקען. דער רבי האט אמאל אויך געזאגט צו איינעם: קוק מיך אן און עס וועט זיין פאר דיר א טובה גדולה. האט אים ר' זאב געפרעגט: ווי? האט אים אדמו"ר (מוהרנ"ת ז"ל) גענטפערט: אויף יענער וועלט", עכ"ל המכתב.

מפעל הלסת שבכל יום
בנשיאות הגר"צ ב"ר יעקב חזקיה שטערן שליט"א

הזמנה של מצוה

בשם הודיה להשי"ת אשר נתן לנו תורת אמת וחי' עולם מעם בנתנו שחינו וקיימנו והגיענו לתוך הזה שעינו אודי עתת עמל וביעה לטיים חלק א' בלישד ספר משנה ברוה מחזור ב' שנלמד בצאותנו חרוא ע"י בני קהילתנו בסדר העמד הימי, ומחיל אל חיל יתחילו בני הפסח הבעל"ט חלק ב'

חנה ברה בקריאה של חיבה להזמין את כל חברי הקהילה בצאותנו חרוא להשתתף

בכינוס חג הפסח

וסיום משנה ברוה חלק א' והתחלת חלק השני

אשר יתקיים ביום חמישי י"ז ניסן ב' בחול המועד הבעל"ט
בהיכל קהלתנו בעיה"ק ירושלים

בהשתתפות חשובי אנשי שלומינו שליט"א

בו יתכנסו כלל בני קהילתנו דוקים ונערים אנכרים ובהורים תבוהרים קרישתנו היין להודות ולהלל להשי"ת בנתיפם ובמחולות על רוב חסדו אשר עשה עימנו על שעינו להתעלם באהבים להתחוש ולהתנתק בינו, שאת ועזו בלימוד הקובע עפי"י צווי רביה"ק די"ע

וכפי שאמנו מצרים יחד אור לישים להודיע בישר נתיפם במקום רצון רביה"ק וקושטנו וע"י הבודא נטה להמשיך עלינו אווז הגדול להיות לנו חיים ארכים לטוב לנו כל הימים אי"ר

ביקורא דחוריינות
תנהלת המוסדות

בס"ד

הזמנה ה' לטובים

בהזקקה והערבה, מברכים בברכה,

להגני צנתרי דדהבא הפועלים תמיד גדולות ונצורות ימים כלילות במסירות נפש בטלטולא דגברא וטלטולא דמתא כשלוחי דרבנן, למען הצלחת ושנושג ופריחת קהילתנו הק' זוכים ומזכים את הרבים כמידה גדושה, וגם להרכות ולהיטיב ולשמח בתי משפחותינו בהרחבה יתירה ככל עת ועונה ובמיוחד כימי חג ומועד ובמיוחד בחלוקה נכבדת זו, כי ה' הטובה עליהם כשפע עצום של כל מצרכי ההג מן אל עז עד בלי מחסור, ה"ה

הרה"ח ר' יואל צבי הגוי דאטנבערג שליט"א

הרה"ח ר' ישעיה פריינד שליט"א

הרה"ח ר' דוד הגוי אפל שליט"א

ישאר העזרים והמסביעים איש איש בשמו הטוב ימוךך

כימי רצון נעלים אלו מצלאין אנו שיחוק ד' כוחם ויאריך ימיהם ושנותיהם בטוב ונבעימים ויזכו לראות ברכה בעמלם להרכות פעלים למען כבוד שמים ויזכו לרוב נהח דקדושה כדרך רביה"ק זיע"א, ויזכו לבריות נופא ונהורא מעליא, פיעל ידם ירצה ה' בברכה והצלחה ככל מעשיהם, שפע קודש וסייעתא דשמיה שמחת חיים ושלחות הנפש ידרפוסם כל ימי חייהם, עדי נזכה כולנו לשמוע עוד השתא את קול מכשר "הן גאלתי אתכם אחרית כראשית" בבית מקדשינו ותפארתנו ולשמוח על גאולתנו ופדות נפשנו, אמן.

מתפללי בתי מדרשינו

היכל הגדול בירושלים, רמה ד', אהל הדרסה, תפארת הנאה, מושכן שלמה,

מכשר הכוללים א"ט חת למנו, ראשי ההברות, הברות האברכים והבדוורים,

רבני הישיבה והתלמודות, ענני הנאן.